Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 82 (17205) | 1986 оной апрелиин 8, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...республиканудай ...ЦК-нуудай, ...крайкомууд болон обкомуудай секретарьнарай, со... автономито республи... гүрэнэй агропромыш... комитедүүдэй, хизаар... областьнуудай агропромышленна комитедүүдэй ...эй, эд хэрэглэл... республикан... ба областной ... түрүүлэгшэнэ... райкомуудай сек... районно агро... нэгэдэлнүүдэй ...министерст... албан зургаануу... үйлэдбэрилэгшэдэй, эрдэм... колхоз, совхозуудай, аг... комплексын ... ба эмхинүүдэй ...мэргэжэп... апрелиин 5-да ЦК-да болобо.

...ЦК-гай Политбюро... В. И. Воротников, ... Е. К. Лигачев, ЦК-гай Политбюрогой кандидат Н. В. Талы... ЦК-гай секре... А. П. Бирюкова, В. П. ... КПСС-эй ЦК-гай, ... Верховно Соведэй ... болон СССР-эй ... Соведэй харюу... хүдэлмэрилэгшэд зүб... хүдэлмэридэ хабаадаа.

...агропромышленна ... дотор ажахы эрхи... экономическа арга хэ... саашадань нари... һайжаруулха тухай ...ЦК-гай, СССР-эй Ми... Соведэй тогтоо... талаар партийна, ...ажахын органуудай ...зорилгонууд зүблөөн ...хэлсэгдэһэн бай...

...ЦК-гай Политбюро... КПСС-эй ЦК-гай ... Е. К. Лигачев зүб... Тэрэ нигэжэ хэ... XXVII съездһээ ... тогтоол һара шахуу ... Энэ хадаа стра... [illegible]

...шатые, нэн түрүүн колхоз, совхозуудые бэеэ даагаад ашаг олзо абаха, мүнгэ һомолхо талаар аграрна сектортэ ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулга түсэблэгдэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэхые хүсэнэбди. Ажахын тоосоон хадаа агропромые хүгжөөлгын дардам харгы зам болоно. Нүлөө ехэтэй ажахын тоосоое нэбтэрүүлэнгүй, ажахы эрхилэлгын ашаг үрэ ехэтэй экономическа арга хэрэгсэлнүүдые бэелүүлхэ тухай хэлэһэнэйшье үлүү гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Парти болон правительствын баталан абаһан документ соо найруулагдаһан экономическа хэмжээнүүд энэ талаар шэглүүлэгдэнхэй.

Ажахы эрхилэлгын арга нүхэсэлнүүдэй горитойгоор хубилгагдажа байһыень харана ха юмта даа. Агропромые хүтэлбэрилгые эмхидхэлэй ба экономическа талаарнь шэнэдхэн хубилгалга хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ тад ондоогоор хандахые уялгална, тэдэнэй хүдэлмэриин гуримые, онол аргануудые хубилгаха эрилтэ табина.

Кадрова политика партийна комитедүүдэй ажал ябуулгын гол анхаралда табигдаха ёһотой. Манай кадрнуудта шуран бэрхэ байлгые, зохёохы эрэлхэг зоригые, ехэ юумэ ойлгоолго ба мэдэлгые, гүнзэгы экономическа ухаан бодолые хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай гол анхарал оролдолго болоно. Мүнөө общество дотор бэелүүлэгдэжэ байһан шэнэдхэн хубилалтанууд энээнэй гол удха болоно бшуу. Гэхэтэй хамта энэнь тэрэнэй бүхы орёо шухала асуудал юм. Хэрбээ хүдөө ажахын предприятинуудта ехэ юумэ ойлгохо мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй түбхинүүлэн һуурижуулагдаад байгаагүй һаань, ямаршье экономическа хэмжээнүүд ёһотой аша үрэ үгэхэгүй юм гэжэ Е. К. Лигачев тэмдэглэбэ. Эдэ бүгэдэ нимтын [illegible]

[illegible]

...гоор дээшэлүүлхэ, тэрэниие үйлэдбэрилгэдэ гаргашануудые хорооxo гээшэ шухала удха шанартай гэжэ Е. К. Лигачев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госагропромой түрүүлэгшэ В. С. Мураховский элидхэл хэбэ.

РСФСР-эй Госагропромой түрүүлэгшэ Л. Б. Ермин, Украинын Компартиин ЦК-гай секретарь И. А. Мозговой, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай секретарь Н. И. Дементей, Казахай ССР-эй Госагропромой түрүүлэгшэ Э. Х. Гукасов, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай секретарь В. А. Антонов, Ростовско областиин Октябрьска районой «Придонский» совхозой директор Е. А. Головчанский, Алтайн хизаарай агропромышленна комитедэй түрүүлэгшэ А. А. Кулешов, Краснодарай хизаарай «Кубань» гэжэ агропромышленна комбинадай генеральна директор М. М. Ломач, Брянска областиин КПСС-эй Новозыбковскэ райкомой секретарь И. П. Такунов асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

Ороной агропромышленна комплекс дотор ажахы эрхилэлгын экономическа арга хэрэгсэлнүүдые саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоол хадаа партиин XXVII съезд дээрэ хараалагдаһан зорилгые шиидхэхэ — үйлэдбэриие тогтууритай һайнаар хүгжөөхэ, ороноо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, хүдөө ажахын түүхэй эдээр бата найдамтайгаар хангаха асуудалые шиидхэлгэдэ саг соогоо шухала үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин, тэжээлэй бааза бэхижүүлгын үндэһэ һуури болохо таряа ехээр ургуулха бодото хэмжээнүүд зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Колхоз, совхозуудта олгогдоһон урмашуулгын хэмжээнүүд ажахыгаа бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ, ороохо таряа үйлэдбэрилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга олгохо юм гэжэ тодорхой хэмжээнүүдээр харуулагдаа. Тэрэниие ашаг үрэ ехэтэй технологёор тарижа ургуулгада онсо анхаралаа хандуулан, таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхын тула колхоз, совхозууд энэ жэлдэ бүхы юумэ хэхэ ёһотой. Таряа худалдаха түсэбүүдээ үлүүгэн дүүргэһэн ажахынуудта урмашуулга болгогдожо, автомобильнууд, тракторнууд, барилгын материалнууд болон шухаг бусад хоморой нөөсэнүүд нэмээгдэжэ үгтэхэ байна.

Энэ тогтоол таряа ехээр ургуулжа хуряалгые урмашуулхаһаа гадна, тэрэниие гамтай наринаар хэрэглэхын түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараална. Ярославска область тушаа иимэ тайлбари хэжэ болоно. Хэрбээ урдандаа, арбан табан жэлэй урда тээ, һүнэй мал ажал дээрэхи тэжээлэй бүридэл иимэ байгаа: үбһэн — 20 процент, шэмэтэ тэжээл — 35 процент, бэлшээри — эды шэнээн, холимол тэжээл — оройдоол 10 процент. Харин мүнөө үбһэнэй хубита хоёр дахинһаа үлүүгээр, бэлшээриин тэжээл 1,5 дахин хороогдоо. Зүгөөр холимол тэжээлэй хэмжээн хоёр дахин ургаа. Үнеэдэй һүшэмэ доошолуулагдаа.

Ороохо тарянай зүйлнүүдтэ хайша хэрэгээр хандаха ябадал ушарна. Узбегэй ССР-тэ литр һүндэ дунда зэргээр 520 грамм холимол тэжээл, гахайнуудай нэгэ килограммаар шэгнүүрээ нэмээлгэдэ 10 килограмм таряан гаргашалагдана. Азербайджанай ССР-тэ мүн лэ иимэ байдалтай. Энэмнай ороохо тарянай нөөсэнүүдые үлүүсэ ехээр үриһэн ябадал болоно бшуу.

Мүнөө малай тэжээлдэ ороохо таряа гаргашалгын ондоо гурим тогтоогдожо байна. Мал ажалые тогтууритай һайн тэжээлээр хангахын түлөө, тэдэниие гамтайгаар гаргашалхын түлөө бүхы харюусалгые агропромышленна комитедүүд даажа абаха ёһотой. 1987 онһоо хойшо холимол тэжээл, белок-витаминта нэмэлтэнүүдые үйлэдбэрилхэ, тэдэнэй ассортиментые ургэдхэхэ программые республиканууд ооһэдоо тодорхойлхо зэргэтэй. Тиихэдээ энэ продукциие нютагай түүхэй эдэй нөөсэнүүдһээ үйлэдбэрилэн абаха шухала.

Таряа худалдаха түсэбүүдые жэл жэлээрнь тодорхойлхо, гол зүйлэй хүдөө ажахын продукци түбэй жасануудта оруулха тухай түсэбүүдые союзна болон автономито республикануудта, хизаарнууд болон областьнуудта хүргэхэ гээшэ шухала удха шанартай гэжэ элидхэл болон хэлэгдэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдээ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилжэ, тэдээгээр хүн зониие хангалгада нютагай зургаануудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала.

Энээнэй тула гансал колхоз, совхозуудта бэшэ, харин промышленна предприятинуудай, хүдэлмэришэд болон колхознигуудай хамһабариин ажахынуудта таарамжатай һайн эрхэ байдал байгуулагдана. Хубиин хамһабариин ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэжэ, эд хэрэглэлгын кооперацида худалдагдаһан мяхан колхоз, совхозуудай түсэбүүдтэ оруулагдажа, тоосоондо абтаха юм гэжэ энэ тогтоолоор хараалагдаа. Гэхэтэй хамта колхоз-совхозой үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулагдаха байна.

Хартаабха, үрэ жэмэс-овощой продукци худалдалгын 30 хүрэтэр процентые, гүрэнэй түсэбһөө гадуур бүхы продукци эд хэрэглэлгын кооперациин эмхинүүдтэ, колхозой дэлгүүрнүүд дээрэ худалдахые зүбшөөлгэ овощ болон хартаабха үйлэдбэрилгые эрид ехэдхэхэ, энэ продукци үрилгые хороохо арга олгохо байна. Овощ, үрэ жэмэс, хартаабха болон түргөөр гутадаг бусад продукци худалдалгын үнэ сэн мүн мэдэлдэнь байдаг магазинуудта худалдадаг эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдтэ (джем, үрэ жэмэсэй шүүһэн, конфитюрнүүд, консервэнүүд) урмашуулгын үнэ сэн тогтоохо эрхэ агропромышленна комитедүүдтэ олгогдоно.

Волгоградска, Белгородско, Курганска, Львовско болон бусад зарим областьнуудта хүн зонһоо мяха, үрэ жэмэс, овощ, хартаабха худалдажа абаад, саашадань худалдаха талаар эд хэрэглэлгын кооперациин хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэдэг байна. Мүнөө кооперативна худалдаа наймаан хаа хаанагүй улам бүри үргэнөөр хүгжөөгдэхэ ёһотой.

Үйлэдбэриин түсэблэлгэ ба экономическа урмашуулгые нарижуулан һайжаруулгада элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд ехэ анхарал хандуулаа. Газарай экономическа сэгнэлтые, гол фонднуудаар, ажалай болон бусад нөөсэнүүдээр хангагдаһые хараадаа абажа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын ба бэлэдхэлгын хэмжээнүүдые нормативна онол аргаар түсэблэлгэдэ, мүн тэрэшэлэн материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые хубаарилгада шэлжэн оролгые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Энэмнай, зүблөөндэ хабаадагшадай һанамжаар, түсэбүүдэй үнэн зүб ба бэелүүлэгдэмээр байлгые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин хүсэ шадалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгын түлөө ажахынуудай, предприятинуудай болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна бшуу. Энээнһээ уламжалан, ороной агропромышленна комплекс дотор бүхы түсэблэлгын хүдэлмэриин хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гээд заагдаа.

Агропромышленна комплекс дотор үнэ сэн тогтоолго, мүнгэ зөөри һомололго ба урьһаламжые һайжаруулха, эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ нютагай зургаануудай эрхэнүүдые үргэдхэхэ талаар нэгэн ниитэ бүхэли хэмжээнүүд тус тогтоолоор хараалагдаа. Колхозууд, совхозууд болон агропромышленна комплексын предприятинууд ба организацинуудта мүнөө байгуулагдаһан мүнгэн һангаар хангалгын таарамжатай зохид эрхэ байдалые, тэрэшэлэн тэдэнэй экономикые саашадань бэхижүүлхын тула үгтэһэн эрхэнүүд ба арга боломжонуудые бүри гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ябадалда ехэ анхарал зүблөөн дээрэ хандуулагдаа.

Хүдөө ажахын, шанаржуулгын ба бусад предприятинуудай үйлэдбэриин бүхы хубинуудые хамтын подрядай ба ажахын тоосооной эрхэ байдалда оруулха талаар СССР-эй Госагропром болон нютагуудтахи тэрэнэй органууд тон богони болзор соо ехэ хүдэлмэри бэелүүлхэ ушартай болоно. Энэмнай газар тариалангай ба фермэнүүдэй продукциие үнэгүй болгохо, өөһэдынгөө гаргашануудые олзо доходоороо гүйсэд харюулха ябадалда колхоз болон совхозуудай түргэн орохо эгээл зүб арга замынь мүн болоно. Продукци үйлэдбэрилхэ, гаргашануудай нормативуудые табиха, эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө урмашуулгануудые тодорхойлхо талаар үндэһэ баримтатай даабаринуудые тогтоохын тула нарин нягта хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй болоно.

Эдэ үйлэ хэрэгүүдтэ нүлөөлхэ онол арганууд энэ тогтоолоор хараалагданхай. Юуб гэхэдэ, алмагдаһан мүнгэ зөөриин 70 процентые урмашуулга болгон түлэжэ болохо, харин үлүү гаргаша хэбэл, ажалай түлөөһэнэй гү, али шагналгын жасада оруулха гэжэ хараалагдаһан мүнгэ зөөрэзр тэрэ хүсэлдүүлэгдэхэ байна.

Ажахын тоосоое саашадань нарижуулан һайжаруулга ба гүнзэгырүүлгэ хадаа хүтэлбэрилгын цеховэ байгууламжада колхоз болон совхозуудые оруулгатай сэхэ холбоотой байха юм. Энэмнай ажахын тоосооной эхин эмхинүүдые бүридүүлэн байгуулха арга олгоно. Тиигэжэ тэдэ мүнөөнэй техникэ болон түрүү технологиие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шадаха, хүтэлбэрилгын ажахын талаар бэеэ гүйсэд даанхай байха болоно. Энээнэй үндэһөөр бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха ушартай.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ экономическа хүдэлмэриин, материальна болон моральна урмашуулгануудай үүргэ ба удха шанарые тоохогүй ушарнууд үшөөл үзэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд зааһан байна. Хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй зарим хубинь ажалай түлөөһэнэй мүнөө байгаа ёһо гуримуудые, ажахын тоосоо ба хамтын подряд эмхидхэлгын гол ёһонуудые, предприятинуудай хүдэлмэриие түсэблэлгын, мүнгэ зөөрэзр хангалгын онол аргануудые муугаар мэдэнэ. Тиихэдээ энэ хэрэг экономистнууд болон бухгалтернуудай хүдэлмэри гэжэ тоолодог байха юм. Иимэ хандалгые эрид шангаар буруушааха хэрэгтэй. Үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд ажахы эрхилэлгын шэнэ экономическа онол аргануудай бүхы гурим дүримүүдые һайнаар шудалһан, мэдэдэг байха ёһотой. Энээнгүйгөөр мүнөө хараалагдаһан хэмжээнүүд ёһотой аша үрээ үгэжэ шадахагүй.

Үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхэ ба тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ материальна урмашуулгануудые гүрэнэй ба технологическа журамые бэхижүүлгэтэй, ажалша коллективүүдэй үүсхэлые хүгжөөлгэтэй ба зохёохы эдэбхиень дээшэлүүлгэтэй, агропромышленна үйлэдбэриин бүхы участогуудые мэргэжэл түгэс кадрнуудаар хангалгатай тааруулан хэрэглэхэ ябадал мүнөө үедэ онсо шухала удхатай гэжэ зүблөөн дээрэ заагдаһан байна. Энээнтэй хамта хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай эгээл һайн байдал байгуулха, ажалшадай социально-соёлой ба ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха тушаа анхарал оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Капитальна барилгые эмхидхэхэ талаар ехэ хубилалтанууд энэ тогтоолоор хараалагданхай. Зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор хүдөөдэ барилгын хэрэгэй байдалые һайжаруулхын тула хараалагдаһан эдэ хэмжээнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала болоно. Шанарайнгаа талаар барилгын шэнэ эмхинүүдые — гүрэнэй-кооперативна болон кооперативно-гүрэнэй барилгын нэгэдэлнүүдые бүридүүлэн байгуулха хэрэгые түгэсхэхын тула, тэдэниие түгэс мэргэжэлтэй кадрнуудаар бүридүүлхэ, тэдэнэй эрхэ ба уялгануудые тодорхойлхо тушаа хэрэгтэй бүхы юумэ бэелүүлхэ шухала болоно.

Тэрэшэлэн зүблөөндэ хабаадагшадай анхарал мүнөө үеын хэрэгүүдтэ, хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые ябуулгада, малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар түгэсхэлгэдэ, арбан хоердохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй — 1986 оной түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгэдэ хандуулагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. П. Никонов үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө XXVII съездые партиин устажа байхада гараһан хүсэл-эрмэлзэлэй эршэ дэлисые тодорхой хэмжээнүүдэй удха шанар ба хүсэ шадал болгохо саг мүнөө хүрэжэ ерээ, тиихэдээ съездын оршон байдал ба тэрэнэй шэнэдхэхы хүсые үдэр бүриин ажабайдалдаа байлгаха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Түсэблэлгын хуушан гол ёһонуудтай хахасаха хэрэгтэй гээд КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол хараална. Мүнөө нютаг нютагуудта эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, хүдөө ажахын ба түүхэй эдэй нютагуудтахи нөөсэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ябадалда гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Хараалагдаһан бүхы юумые эрхим шанартайгаар, үндэр мэргэжэлтэйгээр гүйсэдхэхэ гээшэ гол шухала болоно. Нэн түрүүн юу хэхэб гэхэдэ, манай бүхы кадрнууд — партийнашье, соведшье, ажахыншье кадрнууд тус тогтоолой бүхы заабаринуудые, бүхы нарин бодолнууд ба жэжэ божо зүйлнүүдые тон нягтаар шудалха, ойлгохо хүдэлмэрилэгшэ бүхэн дааһан участок дээрээ мэргэжэл түгэсөөр, хүсэ шадалтайгаар, өөрынгөө бүхы эрхэнүүдые дүүрэн хэрэглэн, хүдэлхэ ёһотой, тиихэдэ тэдэ харюусалга, илангаяа шэнэ юумэндэ харгы гаргаха хэрэгтэй болоод байхада, бэе дээрээ даажа абахаһаа айхагүй ушартай.

Гэбэшье эдэбхи үүсхэл ба һүбэлгэн ябуулга үргэнөөр хүгжөөхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болохо ухаан бодолой эрид хубилалта түйлаха ябадал эбсэшэгүй удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Агропромышленна комплексын элдэб шатын олон хүтэлбэрилэгшэд түбэй газарһаа эхитэй бүхы аша туһануудые һайнаар угтадаг, һайшаан дэмжэдэг байха юм. Тиигэ зуураа ажахы бүхэнэй үйлэдбэриин — экономическа хүсэ шадалые эгээл дүүрэнээр хэрэглэхэ, ажахын тоосоо болон хамтын подряд нэбтэрүүлхэдэз, ёһын тэдыдэ хандалгаһаа эрид шууд сүлөөрхэ, газар тариалангай ба мал ажалда эршэтэй технологи нэбтэрүүлхэ, тэжээл үйлэдбэрилгын материальна баазые байгуулга түгэсхэхэ, продукци бүхыдэнь бүрин бүтэн байлгаха ба шанарайнь талаар гүйсэд болбосоруулан шанаржуулха гэһэн эрилтэнүүдые үгэ дээрээ ехэ эдэбхитэйгээр хүлеэн абабашье, тэдэ эбсэшэгүй удаанаар хэрэг дээрэнь бэелүүлдэг байна бшуу.

Ороохото, тоһолиг, белок ехэтэй болон бусад ургамалнуудые тарижа ургуулхаар тэдэнэй хараалһан талмайнуудые шангаар баримталха, хороожо оготолон болохогүй ушартай. Ажахы эрхилэлгын экономическа шэнэ арга хэрэгсэлнүүдые бодото дээрэнь нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ партийна комитедүүдэй шухала үүргые В. П. Никонов онсолон заагаад, агропромышленна комплексын кадрнуудые шэлэн олохо, һургаха ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулха хэрэгтэй байһан ушарта анхарал хандуулба. Энэ шухала участогтахи байдал ехэтэ һанаа зобооно. Хэдэ хэдэн республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта колхозой түрүүлэгшэнүүд болон совхозой директорнуудые олоор, үндэһэ баримтагүйгөөр һэлгэхэ олон ушарнууд дайралдана. Гэхэтэй хамта имагтал олон жэлдэ мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэдэй ажаллаһан ажахынуудта газар тариалангай ургасын ба мал ажалай ашаг шэмынь эгээл үндэр үрэ дүнгүүд түйлагдадаг гэжэ шэнжэлгэ эли тодоор харуулна ха юм.

СССР-эй Агропром, нютагуудтахи тэрэнэй органууд бодото асуудалнуудые шиидхэлгэ өөр дээрээ зоримгойгоор; эдэбхитэйгээр даажа абаха, захиралта ба зандаралгаһаа эрид шууд хахасаха, ажахы эрхилэлгын экономическа онол аргануудта гол түлэб түшэглэдэг болохо ёһотой. Эдэ бүгэдэ хадаа эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ороноо гүйсэд хангаха зорилгые эгээл богони болзорто шиидхэхын тула бэелүүлэгдэнэ ха юм.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, Е. К. Лигачев, КПСС-эй XXVII съездын эрилтэнүүдэй оршон байдалда үнгэрһэн зүблөөнэй бүтэмжэтэй, залан сэхэ шэнжэ шанарые тэмдэглээд, тэрэнэй зохёон найруулһан хэмжээнүүд ороной агропромышленна комплексын урда табигдажа байгаа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ туһа хүргэхэ байха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

САГААН ЭДЕЭ ЭЛБЭГЖҮҮЛНЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Хяагтын районой Алтайн совхозой һаалишад үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ улам элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Ажахын фермэнүүдэй һаалишад үнеэдээ үдэртэ гурба дахин һаажа, һайн шанартай тэжээлээр хангаһанай ашаар байгша оной эхин гурбан һарада хараалагдаһан түсэбөө болзорһоо уридшалан дүүргэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо тус совхоз гүрэндэ 1210 центнер һү тушаагаа юм. Тиин апрелиин эхин болотор ажахын һаалишад 360 центнер һү нэмэжэ худалдаа.

Байгша онойнгоо эхин кварталай түсэбые болзорһоо урид дүүргэгшэд райондо олошороо. Жэшээлбэл, «Пограничный» совхозой коллектив хоёр һара хахадай туршада гүрэндэ 1900 центнер һү тушаажа, түсэбөө 15 хоногоор уридшалаа һэн. Тиин мүнөө эндэхи һаалишад нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбһөө гадуур 600 центнер. һү худалдахаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлбэ.

Т. ЦЫДЫПОВА.

ШУДАРГЫГААР ХҮДЭЛНЭ

Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадай «Энергобумпром» участогай коллектив предприятиин энергетическэ котелнуудай хүдэлмэриие хинан шалгадаг, заһабаридаг юм. Участогай хүдэлмэришэд даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада «Союзоргбумпромой» предприятинуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысоондэ шалгаржа гараа. Байгша оной эхинһээ тэдэнэр муу бэшээр хүдэлжэ, партиин XXVII съездын урдахана байгша оной хоер һарын түсэбтэ даабариие сүм дүүргэз һэн.

— Участогаймнай хүдэлмэришэдэй дундаһаа хэн нэгыень илгахань бэрхэтэй. Бултадаа шударгыгаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Валерий Григорьевич Насотниковай бригада түсэбөө саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ, түхеэрэлгэнүүдые һайн шанартайгаар заһабарилна. Токарь Виктор Матвеев эрхим уралан нарижуулагша юм. Тээ мэндэ энэ түрүү хүдэлмэришэн экономическа ехэ ашаг үрэтэй уралан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Энэ нүхэрнай бүхы станок дээрэ хүдэлжэ шадаха, — гэжэ участогай начальник Б. Б. Илистратов хөөрэнэ.

Саашадаа участогай коллектив съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, котелнуудай түхеэрэлгэнүүдые байгша оной июлиин 1 болотор сүм заһабарилха зорилготой ажаллажа байнхай.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Д. Матвеев.

Авторай фото.

Һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округһоо, һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абаха тухай окружной һунгуулиин комиссинуудай

МЭДЭЭСЭЛ

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведые һунгаха тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 39-дэхи ба 41-дэхи статьянуудта үндэһэлэн, һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округһоо һунгуулиин окружной комисси иигэжэ тогтообо:

1. Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ, 1937 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн Пытин Иван Митрофановичые һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абаха. Шэхэ хатуутай үхибүүдэй һурадаг областьнууд хоорондын интернат һургуулиин болон түргэн туһаламжын городской больницын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективүүдээр тэрэ дэбжүүлэгдээ.

2. Депутадта кандидат Пытин Иван Митрофановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин Медицинскэ 31-дэхи округто дуугаа үгэлгын һунгуулиин бюллетеньдэ оруулха.

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведые һунгаха тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 39-дэхи ба 41-дэхи статьянуудта үндэһэлэн, һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округһоо һунгуулиин окружной комисси иигэжэ тогтообо:

1. КПСС-эй Северобайкальска горкомой нэгэдэхи секретарь, 1947 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн Молитвин Александр Афанасьевичые һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абаха. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай коллективээр тэрэ дэбжүүлэгдээ.

2. Депутадта кандидат Молитвин Александр Афанасьевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин Новоуоянска 145-дахи округто дуугаа үгэлгын һунгуулиин бюллетеньдэ оруулха.

ШАГНАЛ

Республикада хэлхеэ холбооной болон телевидениин хэрэгсэлнүүдые хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха талаар габьяатай байһанайнь түлөө республиканска радиотелевизионно дамжуулгын түбэй ахамад инженер Юрий Николаевич **Бондаренкэдэ** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

• • •

Республикада теле-дамжуулгын хоёрдохи программые эмхидхэхэ талаар эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар городууд хоорондын хэлхеэ холбооной болон 12-дохи телевидениин управлениин радиорелейнэ лининүүдые техническэ талаарнь ашаглаха харьяата түбэй албанай ахамад инженер Сергей Петрович **Анфиногеновые**, Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениин радио болон телевидениин албанай ахалагша инженер Геннадий Иванович **Басалаевые**, союзна магистральна хэлхеэ холбооной болон 3-дахи телевидениин техническэ узелай радиорелейнэ 37-дохи цехэй инженер Георгий Георгиевич **Баженовые**, «Радиострой» трестын барилга-хабсаралгын 175-дахи управлениин ахалагша прораб Сергей Иванович **Шумейкые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Партийна, совет болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой финансово-ажахын таһагые даагша Гавриил Михайлович **Коневые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХУРДАДХАЛГАТАЙ ЗОХИЛДУУЛАН...

Железнодорожно район промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээгээр Улаан-Үдэ хотын эгээл томо район юм. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдhээ уламжалан, районно партийна организациин урда табигдаhан зорилгонууд тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой пленум hая болохо үнгэрбэ. Экономико хүтэлбэрилгэдэ партийна организацинуудай гол зорилго хадаа предприятинуудай эршэ түгэс хүгжэлтын замда оролгые хангалга мүн болоно гэhэн гол тобшолол пленумэй үедэ хэгдэhэн байна.

«Хурдадхалга гээшэмнай нэн түрүүн экономическа ургалтын эршые шангадхалга мүн болоно» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо тэмдэглэгдэhэн бшуу. Энээнhээ уламжалбал, зүб мүрөөр, бодомжотойгоор табигдаhан, түсэб, программанууд предприятинуудай хүгжэлтын шухала арга нүхэсэл болоно гээшэ. Районой олон предприятинуудай, онсолбол, авиационно, прибор бүтээлгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудай хүгжэлтые хараалан табигдаhан тусхай зорилготой комплексно программанууд партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй эрилтэдэ хүрэхэгүй байна гэжэ пленум дээрэ элидхэл хэhэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Н. Колдунов** нэн түрүүн хэлэбэ. Арга боломжонуудаа зүб мүрөөр тооложо, хурдадхалгын хараа шугамтай зохилдуулаагүй hаа, районой экономическа, социальна хүгжэлтэдэ эрид хубилалтанууд болохогүй.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ үйлэдбэридэ горитой хубилалтанууд болоно. Үйлэдбэриие шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэ ургэлжэлhөөр. Эдэ жэлнүүдтэ Улаан-Үдын ТЭЦ-дэ шэнэ котёл ашаглалгада тушаагдаха. «Бурятфермmаш» нэгэдэлдэ ИРМ-50, Баргажан-80 түхэлэй нарижуулан hайжаруулагдаhан байгуулгатай тэжээл жэжэлдэг түхеэрэлгэнүүд үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэ. ЛВРЗ-дэ электромашинна корпус хүдэлгэгдэжэ эхилхэ юм. Гэбэшье hэльбэн шэнэдхэлгын хүдэлмэри бүхыдөө хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Үнинэй түүхэтэй ЛВРЗ-дэ энэ талаар илангаяа бирагүй байдал үзэгдэнэ. Тодхогдохоор асарагдаhан шэнэ түхеэрэлгэнүүд олон цехүүдэй газаагуур обоо-хүбөө «сомоотой» хэбтэнэ бшуу. Заводой партком (парткомой секретарь А. Я. Пиядин) ахамад мэргэжэлтэдтэ табигдадаг эрилтээ эрид шангадхажа, хүдэлмэришэдэй зохёохы эдэбхи үүсхэл бадаргааха хэрэгтэ анхаралаа хурсадхаха ёhотой. Үнгэрhэн табан жэлэй дүнгөөр хойнотоhон коллективүүдэй тоодо орохон тула мүнөө табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ эршээ hуладхангүй хүдэлхэ, шэнэдхэн зэбсэгжүүлгые гуримтайгаар ябуулха зэргэтэй. Эндэ коммунист-хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ эрид дээшэлхэ ёhотой.

Тиихэдэ хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, «Бурятфермmаш» нэгэдэлэй коллективүүдтэ эмхидхэлэй, элсүүлхы хүдэлмэриин онол арганууд хубилнагүй, эдэ предприятинуудта партийна нүлөөн үшөөл hула гэжэ шүүмжэлэгдэбэ. Бии байгаа үйлэдбэриин хүсые гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха тухай съездын материалнууд соо онсолон заагданхай. Энэ талаар дутагдалнууд баhал олон байhаар. Жэшээлхэдэ, хилээмэнэй 2-дохи, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводуудта тодхогдоhон түхеэрэлгэнүүдэй хахадынь шахуу хүдэлгэгдэнэгүй.

Гараар хэгдэдэг ажалай хэмжээн 47—50 процентдэ хүрэдэг зандаа. Хүдэлмэриин газар аттестацилга ехэнхидээ ёhын тэдысэ үнгэргэгдэнэ. «Бурятэнергын» РЭУ-дэ энэ хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэ эхин шатадаа байhаар. Аттестацида абтаhан бүхы продукциин оройдоол 12 процентнь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэмөөр байна. Шанар тушаа шанга хөөрэлдөөн предприяти бүхэндэ боложо, тодорхой тобшолол хэгдэхэ ёhотой гэжэ элидхэлшэ зааба.

Ажахые, эрхилэлгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ байhан «Теплоприбор», дурасхаалта бэлэгүүдэй заводуудта, «Байкалрыбпром» нэгэдэлдэ, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудта партиин райкомой зүгhөө анхарал хандуулагдажа байбашье ажахые эрхилэлгын шэнэ гуримай бүлэю hайн талануудые олоной дунда ойлгуулха талаар хүдэлмэри үшөөл hулаар ябуулагдана.

Томо предприятинуудта эрдэмэй лаборатори гү, али бүлэг байгуулха тушаа асуудал юрэ табигдахаhаа сааша бүтээмжэтэйгээр юумэн, хэгдэнэгүй. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, партиин райком, эдэ шухала зорилгонуудые бэелүүлхын тула политическэ хүтэлбэриеэ hайжаруулха зэргэтэй.

Районой коммунистнуудай 85 процентнь материальна үйлэдбэридэ хүдэлдэг юм. Тиимэhээл ажалша коллективүүдтэ партийна бүлэгүүдые байгуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Иигэжэ хүдэлмэришэдэй дунда партийна нүлөөе шангадхаха зэргэтэй.

«Бурятфермmаш» нэгэдэлэй парткомой секретарь **Г. В. Цыденова** элидхэл зүбшэн хэлсэлгые эхилбэ. Предприятиие ургэдхэхэ ба техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ шэглэлнүүдээр хүдэлнэбди гэжэ тэрэ үгынгөө эхиндэ тэмдэглээд, эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэhөөр ямар хэмжээнүүдэй абтадаг тухай хөөрэбэ. Онсолбол, үнгэрhэн жэлдэ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхээр 152 хэмжээн хараалагдаhан hаа, оройдоол 66-ниинь нэбтэрүүлэгдээ. 1986 ондо шэнэ 42 оньhон түхеэрэлгэ тодхогдохо. Эдэ асуудалнуудые урданайхиhаа hайнаар шиидхэхын тула парткомой зүгhөө оролдолго гаргахабди гэбэ. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой машинист-инструктор **Л. А. Елисафенко** ашаа болон пассажирнуудые зөөлгые hайжаруулха тушаа тогтоходоо, машинистнүүдэй туhалагшадгүйгөөр рейсдэ гаралга депогой парткомой хүүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө дэмжэгдээ гэжэ мэдүүлбэ. Иигэжэ хүдэлмэриин хүсые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ хангагдаха ёhотой бшуу.

Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой профкомой түрүүлэгшэ **Ю. М. Тургеневский** журам, гурим hайжаруулха, элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэл шангадхаха талаар коллективтэнь абтажа байhан хэмжээнүүд тухай хөөрэбэ. «Бурятснабсбыт» управлениин начальник **Ц. Д-Д. Цыбикжапов** үгэ хэлэхэдээ, түүхэй эд, хэрэгсэлнүүдые гамтайгаар гаргашалха, предприятинуудай хүгжэлтын фондые хэрэглэн, барилга hайнаар ябуулха асуудалнуудта тогтоо. Районой арадай хиналтын түрүүлэгшэ **В. И. Толоманенко**, «Улан-Удэтрансстрой» трестын 834-дэхи СМП-гэй штукатур-шэрдэгшэ **В. М. Коваленкова**, авиационно заводой заhабарилагша, цехэй комсомольско организациин секретарь **А. А. Шангин** гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй XXVII съездын делегат, партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. С. Тимашов** пленумэй хүдэлмэридэ хабаадажа, үгэ хэлээ.

Пленумдэ КПСС-эй обкомой соёлой таhагые даагша Л. Ч. Нимаева хабаадаа.

Г. ДАШЕЕВА.

Бригадна подряд: дүй дүршэл, шанар, дэлисэ

БАРИЛГАДА ҮРГЭНӨӨР НЭБТЭРҮҮЛХЭ

«Ажалай түрүү түхэл маягуудые ба онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, бригадна подрядые хүгжөөхэ, бригадануудые томодхохо, хүдэлмэриинь эмхидхэлые нарижуулан hайжаруулха» гэжэ ороной саашанхи хүгжэлтын Гол шэглэлнүүдэй «Капитальна барилга» гэhэн хэhэг соо заагданхай.

Главбурятстройн коллективүүдтэ хүдэлдэг 152 бригадын 45 бригада гэхэ гү, али 1159 хүн үнгэрhэн жэлдэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ гараа. Энэмнай хадаа бүхы бригадануудтахи хүнүүдэй 34,6 процентнь болоно. Подрядаар хүдэлдэг бригаданууд 25,2 миллион түхэригэй хүдэлмэри хээ гэхэ гү, али барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ниитэ хэмжээнэй 50,5 процентыень хэhэн байна.

Ажалша коллективүүд тухай Хуули бригадануудай үүргые дээшэлүүлээ, нэрэ хүндыень үргөө гээшэ. Үнэхөөрөө, бодоод үзэхэдэ, гүрэнэй бүхы түсэбүүдые болон даабаринуудые бэелүүлдэг хүсэн гээшэмнай бригаданууд лэ ха юм. Эндэ ажал, хэрэгүүдынь хэр ябуулагданаб — тэрээнhээл предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй ажалай дүнгүүд сэхэ дулдыдадаг.

Хамтын подрядаар нёдондо ажаллажа гараhан бригаданууд 4102 мянган түхэригэй хабсаргагдамал түмэр-бетон алмажа, 1640 түхэригэй шанда хүртөө. Бригадир болон хүдэлмэришэд бодхоогдожо байhан объектнүүд дээрэхи гаргашануудайнгаа хэмжээе, барилгын ямар сэнтэйень тодорхойгоор мэдэжэ абадаг байгаа. Тиигэжэ барилгын үедэ гаргашануудаа hайса тоололго, үдэр бүриин хиналта хангагдана. Материалнуудые, хэрэгсэлнүүдые, түүхэй эд алман арьбалhанай түлөө урмашуулгын гурим баталагданхай. Тиигэжэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин нарай бодото эрилтэнүүдтэ хүрөө hаань, хэгдэhэн алмалтын 60 проценттэй сасуу шан бригадада барюулагдадаг байна. Гэхэтэй хамта транспортна гаргашануудай алмагдаа hаа, энэ талаар фондын 40 процентнь бригадада түлэгдэдэг байха юм.

Хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй шанарые муудуулангүй, саг болзоортонь тодхон табяа hаа, эдэ хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэнгэй 0,4 процентнь бригадада шан болгон түлэгдэхэ юм. Ашаха, зөөхэ үедэнь гү, али ябталхадань иимэ хэрэгсэлнүүдэй эбдэрээ hаань, бригадын коллектив материальна харюусалгаяа дууhан мэдэржэ, хэды шэнээн гарза хээб, тэдые түлэхэ баатай болодог.

Хамтын подрядай гуримда оролго хадаа барилгын үйлэдбэриие үндэhөөрнь хубилгаха эрилтэ табина. Түсэб табилгаhаа, материальна нөөсэнүүдээр саг болзоортонь хангалгаhаа эхилээд, барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй тон эдэбхитэй, үүсхэлтэй хандалганиь хэрэгтэй болоно. Нэн түрүүн объекгнүүдээ, проектнүүдээ, түсэбүүдээ, тоолон тодорхойлолгын бүхы документнүүдээ hайса бэлдэхэ хэрэгтэй. Бэлдэхэлэй хаhаяа илангаяа эмхитэйгээр үнгэргэhэн 78 хүнhөө бүридэhэн М. И. Побоковой комплексно бригадые дурдамаар. «Жилгражданстрой» трестын ахамад мэргэжэлтэд, түсэблэлгын таhагай начальник, ажалай талаар инженер, ахамад бухгалтер, участогай, начальник, прораб, мастер гэхэhээ эхилээд — хуу бригадануудта шэнэ аргаар ажал эмхидхэлгэдэ хабаадуулагдаа hэн. Предприятиин ажалай ба салин хүлhэнэй таhагайхид гол хинагшад болоо. М. Побоковой бригада «Теплоприбор» заводые үргэдхэлгэ дээрэ хүдэлнэ. Тиигэжэ нёдондо 920 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ, нэгэ хүдэлмэришэндэ тоолоходо, ажалай бүтээсэ 11.780 түхэригтэ хүрөө hэн. Гэбэшье эндэ шүүмжэлхы ажаглалта хэлэлтэй: түүхэй эдэй дутагдалдаhанhаа боложо, бригадаараа 1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ гэhэн хилэ дабагдаагүй.

Хүдэлмэришэд бригада дотороо ажалаа научна гуримаар эмхидхэлгын түсэбтэй байха ёhотой. Эндэ объектнүүд тусгаар амяарлан харагдадаг бэшэ, харин ниитэ барилгын, мүн тусхайлагдамал бригадануудай хүдэлмэри илгалтагүй хараада абтадаг. Жэшээлхэдэ, 37 хүнhөө бүридэhэн В. А. Находкиной ударидадаг бригадада барилгашан бүхэнэй зохёохы эhоной үүсхэл дэмжэхэ, ажалай түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ, үйлэдбэриин эрхэ байдал hайжаруулха талаар hайшаалта баримтанууд олон. Энэнь хадаа ажалаа научна гуримаар эмхидхэлгын түсэбэй hайнаар, бодомжотойгоор табигдаад, бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байhые гэршэлнэ бшуу. Хамтын подрядаар хүдэлдэг В. А. Находкиной бригада 1985 ондо 650,5 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэжэ амжаа.

Бригадна подрядаар ажалаа эмхидхэгшэд салин хүлhэнэй фондые өөhэдөө хубааридаг, барилгада хэрэгтэй оньhон болон түхеэрэлгэнүүдые захидаг, гаргашануудые түлэдэг байха юм. Эдэнэр салин хүлhэеэ аккордно-шангуудай нарядаар абадаг. Тиихэ зуураа хүдэлмэриинь шанарhаа сэхэ сэгнэлтэ хэжэ, хэhэн ажалайнь түлөө салингай 40 процентын зэргэ шан тогтоогдодог. Объектын тушаагдахада, бригада ашаглалгада оруулhанай түлөө шан абадаг юм. «Эдэ бүгэдэ харюусалгатайгаар хүдэлхыемнай уялгална. Үйлэдбэриин болон финансова талаар бэеэ даанги байхадаа, гүрэнэй мүнгэ зооридэ гамтай байхын түлөө оролдонобди» гэжэ комплексно бригадын бригадир В. К. Рубцов мэдүүлээ hэн. 30 хүнhөө бүридэhэн энэ бригада нёдондо 621,9 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ.

КПСС-эй обкомой болон Улаан-Үдын горкомой hая болохо үнгэрhэн пленумүүд дээрэ капитальна барилгадахи хэрэгүүд эрид шүүмжэлэлдэ орожо, арбан хоёрдохи табан жэлдэ барилгын ябасые үндэhөөрнь hайжаруулха тухай эрилтэ табигдаа. Үйлэдбэриин эмхидхэлые нарижуулан hайжаруулаагүй hаа, энэ ехэ зорилго бэелүүлхэнь бэрхэтэй. Тиимэhээ Главбурятстройн нүгөөдэ подразделенидэ — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадта хамтын подряд нэбтэрүүлэгшэд энэ хэрэгтээ мүн лэ зохёохы ёhoop хандана. Эдэнэр тусхай туршалга хэжэ, бригадануудай бүридэлдэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, (потогуудай начальнигуудые, прорабуудые, мастернуудые, нормировщик-экономистнуудые) оруулhан байна. 122 хүнhөө бүридэhэн иимэ нэгэ бригада жэлэй туршада 4 миллион 692 мянган түхэригэй хүдэлмэри хээ.

Коллектив бүхэндэ бригадын совет байгуулагданхай. Хэрбээ объект дээрэ хэдэн бригаданууд хүдэлөө hаа, бригадирнуудай соведүүд эмхидхэгдэдэг. Энэл комбинадай А. А. Дорофеевэй бригадые энэ талаар жэшээтэ болгон дурдалтай. Эндэ бригадын совет үүргээ хэзээдэшье мартадаггүй, ажалда хабаадалсаhанай коэффициент хэрэглэн, салин хүлhэ хубаарилгые шууд сэхэ баримталдаг юм. Дүршэл ехэтэй, эмхидхэлэй бэлиг шадабаритай хүдэлмэришэн А. А. Дорофеев бригадираар томилогдоhонhоо хойшо уялгануудаа ходо hайнаар дүүргэнэ. Ехэ бүридэлтэй бригадые хүтэлбэрилдэг, даабаринуудые саг болзоортоо дүүргэлгые, ажалай ба үйлэдбэриин журам сахилгые хангадаг туладань иимэ түрүү бригадирнуудта бригадые хүтэлбэрилhэнэйнь түлөө 50 түхэриг, мүн звеньевойнуудта 20 түхэриг нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэдэг гээшэ.

Хамтын подрядаар хүдэлдэг бригадануудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэдэ, барилгын болзор хородог, шанарыень hайжардаг, ажалай бүтээсэ дээшэлдэг гээшэ. «Шэнэ объектнүүдые барилгын болзор хоёр дахин хороогдохо ёhотой» гэжэ КПСС-эй обкомой болон Улаан-Үдын горкомой пленум дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. Энээниие түйлахын тулада ажалаа түрүү аргаар эмхидхэлгые үргэдхэхэ ёhотойбди. Ажал хэрэгүүдэйнгээ ябасые эсэсэй зорилгонуудтай сасуулан үзэхэ арга бригадна подряд олгоно ха юм. Тиимэhээ барилгын үйлэдбэридэ хамтын подряд нэбтэрүүлгые бүри үсэд нэтэрүүгээр, шанга зоригжолтойгоор ябуулха, иимэ гуримаар ажалладаг бригадануудай тоо эрид олошоруулха зэргэтэйбди.

А. ГУРБАТОВА,
Главбурятстройн «Оргтехстрой» трестын хүдэлмэрилэгшэ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй семинар КПСС-эй Загарайн райкомдо үнгэргэгдэбэ. Колхоз, совхозуудай, предприятинуудай болон эмхи зургаануудай партийна комитедүүдэй секретарьнар, тэдэнэй орлогшонор, пропагандистнар болон агитаторнууд, политинформаторнууд, районой партийно-ажахын hургуулиин, мүн тиихэдэ марксизм-ленинизмын университедэй шагнагшад энэ семинарай хүдэлмэридэ хабаадаhан байна.

«КПСС-эй XXVII съездын материалнуудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар үзэл сурталай эдэбхитэдэй үг зорилгонууд тухай» элидхэл партиин Буряадай обкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша В. М. Горлов хэбэ.

«КПСС-эй XXVII съезд партиин экономическа стратеги тухай» гэhэн асуудалаар экономическа эрдэмэй кандидат, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай доцент Ф. И. Шулунов, «КПСС-эй XXVII съезд совет общеставын социальна хүгжэлтэ тухай» гэhэн темээр Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай ахалагша багша Г. Ф. Шалыгин гэгшэд элидхэбэ. КПСС-эй мүнөө үеын гадаадын политика тухай түүхын эрдэмэй кандидат, Зүүн Сибириин технологическа институдай багша В. В. Кузнецов хөөрэhэн байна.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые олониитэдэ ойлгуулан тайлбарилха, тэдэниие нэбтэрүүлхэ зорилгоор ябуулагдаха партийно-политическэ хүдэлмэри тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Е. Тугутов семинар дээрэ элидхэл хээ.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

Эдеэ хоолой программа—бүгэдэ арадай хэрэг

АМЖАЛТААРНЬ ОМОГОРХОМООР

Оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар Мухар-Шэбэрэй районой «Заганский» колхозой овощ ургуулагшад үнгэрhэн жэлдэ бага бэшэ амжалта түйлаа.

— Үндэр дүн түйлаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Энэмнай түхэреэн жэлэй туршада хүн бүхэнэй эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ гараhанай эшэ үндэhэн мүн, — гэжэ огородой эдеэ ургуулдаг бригадын бригадир, РСФСР-эй габьяата агроном Ю. И. Лютаева хөөрэнэ. — Бидэ, юрэнхыдөө капуста, тэжээлэй свёкло таридагбди. Манай коллектив нёдондо бүхыдөө 3940 центнер овощ ургуулха түсэбтэй аад, тэрэнээ холо үлүүлээ гэхэ гү, али дүн хамта 5828 центнер огородой эдеэ суглуулжа абаа. Тэрэнэйнгээ 5000 центнерыень гүрэн түрэдөө тушаажа, даабарияа 2,2 дахин дүүргэhэн байха юм.

Тус ажахынхид ганса үнгэрhэн жэлэйнгээ түсэбые дүүргээ бэшэ, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабариие үлүүлээ бшуу. 1982—1983 онуудай үедэ тэдэнэр баян ургаса хуряажа абаа гэхэ гү, али энэ хугасаа соо 6412—6582 центнер овощ суглуулhан байна. Иигэжэ «Заганский» колхозой овощ ургуулдаг бригадын гэшүүд огородой эдеэ ургуулха табан жэлэйнгээ түсэбые 162,2 процент, гүрэндэ худалдаха даабарияа 164 процент дүүргэhэн алдартай.

— Манай тооложо гаргаhанай ёhoop, огородой эдеэ ургуулха табан жэлэйнгээ даабариие 3,5 жэл соо бэелүүлжэ шадаабди, — гэжэ Юлия Ивановна баяртайгаар мэдүүлнэ.

Эдэнэр хайшан гээд иимэ үндэр дүн түйлабаб? Нэгэдэхеэр, коллективэй гэшүүд үнгэрhэн табан жэлэй туршада эбтэй зетэйгээр хүдэлөө. Бригадада 25 хүн ажалладаг, тэрэнэй арбан долоониинь эхэнэрнүүд юм. Жэшээлхэдэ К. Ф. Иванова, М. В. Иванова, Е. И. Иванова, Т. К. Иванова, М. К. Максимова, М. В. Миронова, Х. В. Теслева, Н. И. Федорова, бусад hүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа hайнаар хүдэлжэ байнхай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ коммунис ажалай ударник К. Ф. Иванова, районно Советэй депутат М. Д. Филиппова гэгшэд хубитануудаа нилээд оруулаа.

Хоёрдохёор, эндэ огородой эдеэ уhалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Трактористнууд Ф. Н. Буданков, В. А. Иванов, коммунист И. Ф. Ревенский өөhэдынгөө шадабариие уhалалга дээрэ харуулжа шадаа. Газар уhалалгада ДТ-75 тракторнуудта тодхогдоhон ДДН-ОМ түхэлэй хоёр түхеэрэлгэ гурбан hарын туршада таhалгаряагүй хүдэлгэгдөө.

Гурбадахяар, тус бригадынхид гурбадахи жэлээ хамтын подрядай гуримаар ажаллажа байнхай. Энэ түрүү онол аргаар хүдэлхэдөө, коллективэй гэшүүн бүхэн даалгагдаhан ажалдаа эзэн ёhoop хандана, абаха продукциингаа шанарай түлөө тэмсэнэ бшуу. Эдэнэр үндэр ургаса ургуулхадаа, ехэ түлбэри абадаг. Урзанда жэлдэ огородэй эдеэ элбэгээр ургуулhандаа, дүн хамта 5449 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа hэн. Үнгэрhэншье жэлдэ баhал иимэрхүү түлбэридэ хүртөө. Мүнөө бригадын гэшүүн hарадаа дунда зэргээр 182 түхэриг салин абана. Жэлэй туршада бригада бүхыдөө 35,6 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилнэ.

Тус бригадын ажал хэрэгтэнь шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии. Хүдэлмэринь мүнөө болотор гүйсэд комплексноор оньhожоруулагдаагүй байhаар. Тарилга хэхэдээ, ургаса харууhалхадаа, сеялкэ, культиваторнуудые хэрэглэдэг гээшэ. Рассада hуулгаха шэнэ машинануудые абаhан аад, тэрэнээ хүдэлгэжэ шадахагүй байна. Колхозой инженерно албан энэ шухала хэрэгые шиидхээгүй байhаар. Хэрбээ эдэ машинануудые хэрэглэжэ шадаа hаа, овощ ургуулагшад 15 гектар талмай дээрэ капустынгаа рассада, неделиин туршада тарижа дүүргэхэ hэн. Теэд тэдэнэр энэ хүдэлмэреэ мүнөө гараараа хэжэ байнхай. Тиихэдээ рассада hуулгахадаа колхозhоо, районой эмхи зургаануудhаа нилээд олон хүниие хабаадуулдаг. Иигэжэ колхозой огородшод хоёр неделиин туршада энэ хүшэр хүндэ хүдэлмэреэ арай шамай дүүргэдэг байха юм.

Саашань капуста хуряаха асуудалые шиидхэхээр болоо гэжэ hанагдана. Тэрэниие суглуулдаг комбайн оложо абаха хэрэгтэй. Тиихэдэ поли дээрэнь hүүлэй хэдэн жэлэй туршада үтэгжүүлгэ гаргагданагүй. Энэ шухала хэрэгые дары шиидхэбэл, ехэ үрэтэй байхань элитэ.

М. ЦЫРЕНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент **В. Плуттын** буулгаhан зураг дээрэ Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой нэгэдэхи эмульсионно участогай бригадир Анна Кондратьевна Борусенкые харанат. Арбан долоон жэлэй туршада эндэ хүдэлхэ зуураа, дүй дүршэлтэй болоhон энэ нүхэрнай коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

ҮЛҮҮЛБЭ

«Ленинградбамстрой» оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын коллектив Северобайкальск городой барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, 79 мянган дүрбэлжэн метр талмай дээрэ 280 үхибүүдэй ябаха хоёр ясли-садай байшангуудые бодхообо.

Тус коллектив түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхаха гэhэн зорилготойгоор ажал, хүдэлмэреэ эмхидхэжэ, муу бэшэ үрэ дүн түйлана. Байгша оной түрүүшын 2 hарын даабари февралиин 20-до дүүргэжэ, КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа үлүүлэн бэелүүлээ юм.

Энэ түрүү коллектив нэгэдэхи кварталай даабариhаа гадуур 115 мянган түхэригэй барилга хэбэ.

Манай корр.

«Сельская жизнь» газетын болон Бүхэсоюзна радиогой хамтын шалгалта

ҮНЕЭНЬЭЭ ХАХАД ТУГАЛ

Анна Ивановна Мальцева манда туғалнуудаа харуулхаяа огто таhа арсаба. Тэндэ хаража байха онсо юумэн үгы, халтад гэбэл тиишэ үбшэ хабшан оруулагдажа болохо гэжэ тэрэ тайлбарилба. «Искра» колхоздо малай фермэдэ ариг сэбэр тон нягтаар сахигдадаг юм. Сэхыень хэлэхэдэ, Буряад ороной олонхи фермэнүүдтэ иимэ нарин нягта гурим үшөөл сахигдадаггүй. Тиимэhээ энээндэнь баясахаар байгаа hэн. Юуб гэхэдэ, ажахын шухала hалбариин саашанхи хүгжэлтэ эгээл эндэhээ эхитэй ха юм. Бүтүү хабтагай ханатай, үүдэндэнь томо гэгшын суургын үлгөөтэй байhан энэ байрынь уужам ехэ, сэбэр таhалганууд соо нарай туғалнууд түлжүүлэгдэжэ байна бшуу. Жэлэй эхинhээ хойшо эндэ 150 туғал абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

— Байра соо сэбэр, нарин нягта байлгаха гээшэ эгээл гол шухала. Үлбэр муухан туғалые тордижо, эмшэлжэ хүл дээрэнь гаргаха аргатай. Харин эдэнэй байра сооль hалан муухай байлгаа, ариг сэбэрые сахяагүй hаа, хэдышье оролдоходо туhа болохогүй,— гэжэ мал ажалай нэгэдэхи классай мастер А. И. Мальцева хэлэнэ.

«Искра» колхоз Мухар-Шэбэрэйнгээ район соо түрүү ажахынуудай нэгэн болоно. Тэндэхи хоёр фермэ малайнгаа үбэлжэлгые найдамтай hайнаар үнгэргэжэ, бүри март hарын эхеэр жэлэй хоёрдохи кварталай тоосоондо hү гүрэндэ худалдажа захалаа hэн. Арбан хоёр жэлэй саана Хонхоло тосхондо тусгаар амяарлагдаhан боксово түхэлэй байрануудта туғалнуудые түлжүүлхэ технологи эгээн түрүүн хэрэглэгдэжэ эхилhэн байна. Энэ шэнэ аргань хэр ашагтай байна гээшэб?

— Боксово түхэлэй байрануудта туғалнуудые түлжүүлдэг болоhоной ашаар лэ мал ажалаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ байнабди гэжэ hананаб,— гээд, колхозой ахамад зоотехник А. М. Рычков хэлэнэ.

Байрын таhалганууд «хуу ээлэгдэнхэй, хуу хооhон» гэhэн удхатай энэ технологи тон лэ юрын юм. Амяарлагдаhан боксово түхэлтэйгөөр хэгдэhэн таhалганууд тон наринаар арюудхагдаhан, «амаруулагдаhан», дезинфекци хэгдэhэнэй hүүлдэ досоонь туғалнууд оруулагдадаг. Тиигэжэ элдэб үбшэнэй дэлгэрхэ харгы хаагдана.

Энэ талаар тус районой «Забайкалец» совхозые тэд ондоо жэшээ болгон харуулхаар. Байгша оной февральда энэ ажахыда зургаан туғал гарзалаа. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, боксонууд соо туғалнууд дан олоор оруулагдаhан байгаа бшуу. Тэрэшэлэн «Искра» колхозтой хүршэ оршодог «Родина» колхоздошье баhал иимэрхүү байдалтай ушараабди. Тус ажахы гүрэндэ hү худалдаха табан жэлэйнгээ, мүн нёдондонойнгоо түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. Эгээл бэрхэтэй болоhон асуудал юуб гэхэдэ, эндэ үнеэдэйнь hү шэмэ тон бага. Хүгшэрhэн, муудаhан үнеэдые hэлгэхэ hайн эмэ хашараг, гунжад бэлдэгдэнэгүй. Нёдондо колхоздо 36 туғал, тэрэ тоодо 20 нарай туғал гарзалуулагдаhан байна.

Загарайн районой «Дружба» совхоздо бүришье hанаата болохоор байдалтай ушараабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ зуун үнеэн бүриhөө оройдоол 63 туғал түлжүүлэгдээ, үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1611 килограмм hүн hаагдаа. Мүнөө жэлдэшье байдалынь hайжарнагүй. Үнгэрhэн март hарада эндэ зургаан туғал, гарзалаа. Тэрэньшье гайхалтай бэшэ. Туғалнуудайнь байра соо амяарлагдаhан боксово түхэлэй таhалганууд түхеэрэгдөөгүй, таhалга бүхэндэ нарай мал дан олоор байлгагдана, тэдэнь томо, жэжээрэ ёhoop илгагданагүй.

— Байрануднай багадана. hү hаалиин гурбан фермын оройдоол нэгэндэнь үнеэдые түрүүлхэ, нарай туғалнуудые байлгаха таhалга бии юм. Тэрэн соомнай ходол үнеэд, туғалнууд дүүрэшэдэг. Иигэжэ байгаад боксово аргые хайшан гээд hайнаар хэрэглэхэбибди, аргагүй,— гэжэ совхозой ахамад зоотехник И. И. Евграфов бэеэ сагааруулхые оролдоно.

Малай байранууд дутална гэhэн гомдолые яhала оло дахин дуулаабди. Үнэндөө, республика дотор эбэртэ бодо малай байрануудые бариха үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэб 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэгдээ ха юм. Илангаяа товарна продукци — hү, мяханай үйлэдбэрилэгдэхэ байранууд түрүүшын ээлжээндэ ехээр баригдаhан байна. Иигээд ерэхэдээ томо мал байраар яhала hайса хангагдабашье, харин туғалнуудынь байраар ёhoop хангагдаагүй үлэшөө бшуу.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай үндэhэн ажахынь болоно. Энэмнай республика соогоо түрүү ажахынуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Хэдэн жэлэй саана эндэ үсхэбэридэ табигдаха hайн үүлтэрэй эмэ хашараг, гунжадые түлжүүлхэ комплекс баригдаhан юм. Тэндэхи байрануудые гүйсэдөөр ашаглахын тула эмэ туғалнуудые олоор түлжүүлхэ хэрэгтэй ааб даа. Теэд энэ талаар ажахын байдал бирагүйхэн. Байгша ондо эндэ зургаан нарай туғал гарзалуулагдаа.

Энээнэйнь шалтагааниие мэдэхын тула 400 үнеэдэй үбэлжэжэ байhан Калёновскын hү hаалиин фермэдэ хүрөөбди. Үнеэдэйнь байрын нэгэ захада түхеэрэгдэhэн түрэлгын таhалга сооhоо нарай туғалнууд байрануудта сэхэ оруулагдана. Тиимэhээ туғалнуудай хүйтэ абадаг, үбшэлдэгынь гайхалгүй болоно. Байрын таhалганууд уйтан, бага. Үнеэдэй олоороо түрэжэ эхилхэдэ, тэдэнь түргэн дүүрэшэнэ, туғалнуудые оруулха таhалга дутална. Тэрэнhээ боложо, туғалай байрые арюудхаха, «амаруулха» аргагүй болоно.

Гадна энэ фермэдэ малшадынь туғалнуудые боксово аргаар түлжүүлхэ дүй дүршэл тухай оройдоо мэдэхэгүй байхань тон гайхалтай. РАПО-гой ахамад зоотехник В. А. Черниговскиин баталан хэлэhэнэй ёhoop, Ивалгын районддо туғалнуудые энэ түрүү аргаар түлжүүлхэ хэрэг оройдоошье нэбтэрүүлэгдээгүй байха юм. Мүн гансашье энэ районддо бэшэ, республикын бусад районуудта баhал иимэ байдал үзэгдэнэ.

Үбэлжэлгын эхинhээр үнгэрhэн табан hарын туршада автономито республикын колхоз, совхозуудта аяар 4,5 мянган туғал гарзалуулагдаа. Нёдондо эндэ зуун үнеэн бүриhөө оройдоол 67 туғал түлжүүлэгдээ. Зарим районуудта үнеэн бүриhөө миил хахад туғал абтаа. Малай олоор гарзалуулагдаhан, үнеэдэй баhал олоороо hубайрhан дээрэhээл эсэстэ мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

— Хэрбээ эхэhээ hая гараhан нарай туғалнуудай олоор гарзалдагые хараада абабал, тэдэниие түрүүшын үдэрнүүдтэ тусгаар амяарлагдаhан боксово түхэлэй байрануудта түлжүүлдэг болохо гээшэ тон ехэ удха шанартай байна,— гэжэ Буряадай агропромой түрүүлэгшын орлогшо Ф. М. Кауров хэлэнэ. — Анхандаа манай республикада хэрэглэгдэжэ эхилhэн энэ технологи ошон ошоторoo мартагдажа, бүхы нарин заабаринуудынь ёhoop сахигдахаяа болёод, эсэстээ тэрээнhээ юуншье үлөөгүй. Иимэ байдалые эрид заhаха хэрэгтэй болоно. Тиигэжэ шадаагүй hаа, арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ хараалагдаhан хэмжээнүүдтэ хүрэхэмнай бэрхэтэй.

Гэбэшье энээнэй удхые бүхы районуудтань хүн бүхэн hайн ойлгоно гэхын аргагүй. Бэшүүрэй, Кабанскын, Прибайкалиин районуудай ажахынууд энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхиhоо олон туғал гарзалуулаа. Тарбагатайн, Сэлэнгын, Загарайн районуудташье нарай малай гарзалга үшөөл ехэ байhаар.

...АЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

...ХЫНГАА ХҮГЖЭЛТЫЕ АРЬБАДХАЛСАН

...жиевагай хүтэлбэри доро ажаллаба. Саашань 8-дахи классай үхибүүд мүн лэ 24 хоног соо эндэ ажал хэжэ, амаржа гараа һэн. Хурьгад шэгнүүрээ хоногтоо 110 граммаар нэмээжэ, яһала һайжарһан байгаа. Гурбан сезон соо багша В. Ю. Цыренжапов һурган хүмүүжүүлэгшээр томилогдожо, үхибүүдэй ажал хүтэлбэрилхэһээ гадна, дүй дүршэлтэй хонишодоор һонирхолтой уулзалга эмхидхэдэг байгаа. Тэдэнэр хайшан гэжэ хурьгадые зүбөөр харууһалхые үхибүүдтэ заажа үгэдэг һэн. Хуушанай хонишодой заабари, ажаглалтанүүдые үхибүүд анхаралтайгаар хадууржа, ажалдаа хэрэглэдэг, тэдэнэй шадабарида һурадаг гээшэ.

Үхибүүд ажалайнгаа һүүлдэ улаан булан соогоо суглараад, үдэрэйнгөө хүдэлмэриин дүн согсолжо, үглөөдэрэйнгөө түсэб баталһанай удаа телевизор хаража гү, али һонирхолтой наада эмхидхэжэ амардаг һэн.

Ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө колхозой правлени һурагшадые түлөөһэгүй путёвкоор Москва эльгээһэн байна. Гадна һургуулиимнай зунай ажалай болон амаралтын лагерь районойнгоо социалис мүрысөөндэ илажа, телевизор шанда хүртөө бэлэй.

Гадна манай 90 гаран һурагшад зун бүри колхозойнгоо хонидой нооһо хайшалалгада хамсыгаа шаманородог гээшэ. Һурагшадайнгаа бригадые һүүлэй 5—6 жэлэй туршада багша В. Ю. Цыренжапов эндэшье хүтэлбэрилдэг. Хони хайшалха гээшые манай һурагшад сэхэдэ бододоггүй болонхой. Колхознай хамта 17.000 гаран хонитой. 12 хоногой туршада һурагшаднай тэдэнэй нь 13.000 гарые хайшалаа. Ахамад классайхид хони хайшалалгада, багашуулынь нооһо зөөлгэндэ, шадалтай, дундуур классай шабинар жэшээлхэдэ, А. Коновалов, А. Батуев болон бусад хайшалагшадта хони барижа үгэлгөөрөө нүхэдэйнгөө дунда шалгарһан байна. Тэрэшэлэн нооһо прессээр багсалхада, олон һурагшаднай ажаллаа.

Хайшалагшадай дундаһаа 10-дахи классай һурагша Б-Д. Цыренжапов, 760 гаран хони хайшалжа эрхимлээ һэн. Ажалда абьяастай шадамараар хүдэлһэнэйнгөө түлөө тэрэ «Минск» түхэлэй мотоциклаар шагнагдаад, районой һурагшадай дунда чемпион боложо, урда жэлнүүдэй районой чемпионууд А. Догсонов, Р. Лыктыпов гэгшэдэй эхилһэн суус үргэлжэлүүлээ. Тэрэшэлэн һурагшад Б. Митыпов, З. Доржиев, Г. Сультимов, Э. Жамбалова, Э. Данзанова болон бусад һайнаар ажаллажа, мүнгэн шангуудта хүртөө һэн.

Тиихэдэ 6-дахи классай һурагша Баярма Борбоева бүхы нютагайхинаа гайхуулмаар хүдэлөө. Ушарынь хадаа тэрэ багахан аад, аргагүй шадамараар 500 толгой хониной нооһо хайшалаа ха юм. Эдээнһээ гадна бага классай һурагшад Д. Цыренжапова, Т. Батуева нооһо зөөлгэндэ шалгараа бэлэй.

Зунай һайхан сагта бага классай һурагшад амарангаа 50 центнер набшаһата тэжээл бэлдээ, 7—10 классайхид эхэшүүлэй үбһэшэдэй звенонуудта ажаллаа һэн.

Һаяхнай 10-дахи классайхидаймнай практикань эхилжэ, 9 басагад һүнэй түбэй фермын һаалишадые һэлгэн, үнеэдыень һаана. Жэшээлхэдэ, Б-Х. Жанчипова нүхэдһөө шалгаржа, түрүүшын үдэр 14 үнеэ һаагаа. Энэ басаган малшадай бүлэдэ үдэһэн тула ажалай дүй дүршэл багаһаа олоһон байха юм. Тиихэдэ, 10-дахи классай хүбүүд һуралсалай үедэ олоһон мэдэсээ ажал дээрээ батадхан, колхозойнгоо МТМ-дэ хүдөө ажахын машинануудые болон тракторнуудые заһабарилалсана.

9-дэхи классай һурагшад колхозойнгоо түбэй һү һаалиин фермэдэ 13 хорёо хотын нагшэбхэ гаргалсаа. Тиихэдэ 8-дахи «а» классайхид дүтэ оршодог хонидой отарада ошожо ходо туһалдаг. Эдир пионернүүдшье аха нүхэдһөө гээгдэнгүй отарануудта гаража, газаагуурхи жэжэ ажалыень хэлсэдэг байна. Илангаяа 6-дахи «а» классайхид шефтээ абаһан хонишон Борис Бодневичоор сэхэл омогорходог, үе-үе болоод лэ отарадань ошожо хамһалсажа байдаг гээшэ. Тингэншьегүй яахаб даа! Бага наһанһаа хойшо ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, дүршэлтэйгөөр хүмүүжэһэн, хэдэн жэлэй урда Үльдэргынгөө дунда һургуулиие дүүргээд, түрэл колхоздоо магтаалтайгаар ажаллажа эхилһэн Борис Цымпилов Москвада үнгэрэгдэһэн залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн XII фестивальда Яруунынгаа районһоо зууршалагдаад, ошожо ерэһэн байна. Мүнөө үснь тэрэнэй даажа байһан отарада 500-гаад хурьгад абтаад, тобироор үдэжэ байнхай.

Эдэ мэтээр манай һурагшад юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулинуудай реформын эрилтэнүүдэй гуримаар эдир наһанһаа хүдэлмэридэ дүршэжэ, түрэл нютагайнгаа ажахын хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулалсан, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые оролдосотой ажал хэрэгээрээ бэелүүлэлсэнэ гээшэл.

С. БАДМАЕВА,
Үльдэргын дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.

Яруунa.

БУРЯАДАЙМНАЙ УРАН ЗОХЕОЛШОДОЙ

ШЭНЭ БҮТЭЭЛНҮҮДҺЭЭ

Галина РАДНАЕВА

ҮБГЭН БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕДЭ

О, ойлгобоб,
угай һайниие
шэлэжэ, мэдэжэ,
Мүрэнүүдшье хадаа
худа, ураг
ородог юм байна,
О, мэдэбэб,
ухаанай һайханиие
шагнажа, сэгнэжэ,
Мүнхэ Байгалтай
нүхэд боложо
нүхэсэдэг юм байна.

6.

Тэнгэри мэтэ
эсэгэтэйшье һаа,
абынгаа бэһэгэдэ
Басаган хүн
золой жолоо
баридаггүй юм гэдэг,
Дэлхэй мэтэ
эхэтэйшье һаа,
эжынгээ хормойдо
Басаган хүн
эхэнэрэй жаргалда
хүрэдэггүй юм гэдэг,
Хэр ябажа,
хэн болоһоорни
һонирхоо һааш,
Хэтын хэтэдэ
шамдаал тэгүүлдэг
Зэдэ мүрэнэй урасхалбни.
Хэнэй үри,
хэн байһыем
мэдэнэ ёһотойш,
Хүшэр замайнгаа
дэншээндэ дадаһан
сартуул угай дуушанби.
Тоорижэ ябаһаар
түрхэмоо олодог
ёһо гэжэ бии —
Баргажан голоо
зубшажа ябаһаар
ерээб гэнэб.
Томоотой буурлһаа
үгэ дуулаха
заншал гэжэ бии —
Бахархал, гайхалаа
хөөрэжэ зубшэхөө
зорёоб гэнэб.

7.

Хаэгай зүргыеш
залан хэлэхэ
хүнүүд үсөөн —
Хадые урбуулхаар
зоригтой ябахадаш,
нүхэд олон.
Тэсэмгэй ябахадаш,
нюдөөрөө шэрбэхэ
хүнүүдшье олдохо —
Тулюур ябахадаш,
үдэрэй баһал
тодхор байха.
Шалбаагта тэгүүлһэн
ханаабай уһанда
харгынь тэгшэ —
Шамдам зориһон
горхоной урасхалда
зүргэшье һаа хүшэр.
Ашаанай тэргэдэ
моорэн дуталдабал,
харгы холо —
Ажабайдалда
шамаар дуталдабал,
жаргаха гээшэ худал.
Шамдаа ерэтэрээ,
алдуутайшье, эндүүтэйшье
яһала ябааб —
Харгыем хороолсохо
хүлэг — дуумни
унаган хэмдээ байгаал,
Шулуутай, эрһэтэй
элдэбын эрьюулгэдэ
һаатажашье үзөөб —
Хойноһоом тууха
хүсэтэ һалхимни
һэбшээн хэмдээ байгаал.

8.

Мөртаһанаа һанажа,
нойроо сэлмээхэ
заһам ерээ —
Дэншье удаан
зүүдэндээ мэдүүлээшэм
хоротойл байна,
Мэдэһэнээ, дуулаһанаа
саашань дамжуулха
наһан ерээ —
Дүтыень хаража,
дүтүүр гүйгөөшэм
үһөөтэйл байна.

Зүгөөр би
бэеэ сагааруулжа,
муунар һайлараа тоолохоо,
Зүдэрхэдөө, тулихадаа
түрхэмөө бэдэржэ
ерээгүйб, этигэ.
Элинсэг хулинсагтам
анда нүхэр
байһандаш мүнөө
Эсэгэдээ мэтээр,
мэндыеш мэдэхээ
ерээби этигэ.
Үри хүүгэдынь
эсэгэдээ ерэхэдээ,
дураяа дурадхадаг бэшээ,
Тэнгэри мэтэ
үндэр наһандань
һүгэдэдэг бэшэ гү!
Үри хүүгэдынь
эхээ тэбэрихэдээ,
энхэрэлээ дурадхадаг бэшээ,
Дэлхэй мэтэ
хилэгүй сэдьхэлдэнь
шүтэдэг бэшэ гү!

9.

БАЙГАЛ ХЭЛЭНЭ:
«Өөрсэ өөрын
зүргэгүй һааш,
хүлэг олдохогүй —
Һайн мориной
сүлдэ гээшэ
аянда юм.
Өөрөө ахир
оодэгүй һааш,
нүхэд олдохогүй —
Һайн хүнэй
дуун гээшэ
арадта юм.
Үбгэн буурлай
үгэ дуулахадаа
һанаа һааш,
Ажабайдалда
нютаг дуталдабал,
жаргал холо.
Үшөөл бирагүй,
дуулажа шаданагүй
гүүлээл һааш,
Арад зондо
хүргэхэ харгы
хүртэшэгүй холо.
Өөрынгөө зүргөөр
түрэһэн дайдадаа
ошожо һүгэдэ —
Энээнһээ бүхэ
түшэхэ хэрэм
олдохогүй шамда.
Өөдэргэн дуугаа
зондоо абаашажа,
сэдьхэлдэнь шүтэ —
Энээнһээ ондоо
хилэгүй юумэн
үгыл, мэдэ».

10.

О, Байгални,
нимэл хадаш
нютаг бүхэн
Түхэл шарайгаа
ерээдүйдэш
харадаг юм байна,
О, Байгални,
нимэл хадаш
хүн бүхэн
Түрэлһөө түрэл
сэдьхэлдэш
зоридог юм байна,
Дахижа ерэхэ
аза талаандаа
найдажа,
Хуушан ёһоор
хашарһан мүнгөө
үргэхэм,
Дабшажал ябаха
золойнгоо харгыда
зорижо,
Оюун шулууеш
буряад ёһоор
үбэртэлхэ
Омог мүшэеэ
хүхэн дээрэш
мүнөө нособолод,
Харихам даа,
бусахам даа,
Байгални, баяртай!
Оһол гайһаа
һаатаха гээшые
мэдэхээ болёод,
Хэлтыһэн эмээлээ
заһажа мордобоб,
Байгални, баяртай!

(Түгэсхэл. Эхиниинь газетымнай апрелиин 6-да гараа).

...һАТАЙ ...ҮҮЛБАРИ

Номой тал

...хамгаалгын Бу... бүлгэмэй (ВООП) ...эдо зорюулагдажа, ...хэблэлдэ «Бу... байгаалиие хам... статьянуудай ...барлигдан гара... республикын бай... хамгаалгын, тэрэнэй ...зүбөөр ашаглал... шухала асуу... табигдана. Автор... ...хэлтэд ба эрдэм... хамгаалгын ...ануud тухай хөө... ...ой, уһанай, бай... баялигуудай ...зонгой экологиин талаар һуралсал, хүмүүжүүлгын удха шанарые статьянууд соогоо харуулна.

Тус суглуулбари байгаали аршалалга ба хамгаалгын, байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулгануудта бүгэдэнэй эдэбхитэй хабаадалгын, экологиин талаар хүн бүхэнэй болбосоролой, Ленинэй захяа заабаряар байгаалида хандалгын удха шанарые уншагшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулна гэжэ номой оршол соо биологиин эрдэмэй кандидат М. А. Шаргаев бэшэнхэй.

Энэ ном үргэн олон уншагшадта, байгаали хамгаалдаг олониитэдэ шэглүүлэгдэнхэй.

А. АБИДУЕВ.

...Советскэ Союзай техническэ туһаламжын ...оронуудта тон шухала удха шанартай 200 гаран ...ажахын барилганууд бэелүүлэгдээ. Тиигэжэ социа... материально-техническэ үндэһэ һуури табиг...

...ДЭЭРЭ: Фалай гэжэ теплоэлектростанциин ...энергоблок хабсаргагдажа байна. Эндэ совет ...ынам инженернүүд суг хамта хүдэлдэг.

ТАСС-ай фотохронико.

СИБИРИИН ЭРДЭМТЭДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин хамтын суглаан болобо. Отделениин үнгэрэгшэ табан жэлэй хүдэлмэриин гол дүнгүүд болон, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, арбан хоёрдохи табан жэлэй зорилгонууд тухай элидхэл съездын делегат, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, отделениин президиумэй түрүүлэгшэ академик В. А. Коптюг хэбэ. Сибириин отделениин нёдондо жэлэй дүнгүүд тушаа отделениин ахамад эрдэмтэ секретарь, СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент Ю. Д. Цветков мэдээсээ. Хамтын суглаанай хүдэлмэридэ Сибирьтэхи партиин обком, крайкомуудай секретарьнар, эрдэмэй, промышленностиин таһагуудые даагшанар, филиалнуудай, һалбариин академинүүдэй эрдэмтэд, предприятинуудай директорнүүд, дээдэ һургуулинуудай ректорнүүд, министерство, албан зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадаа.

Табан жэлэй туршада хэгдэһэн капитальна барилгын дүнгүүдые согсололгын үедэ СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалда онсо анхарал хандуулагдаа. Яхадай филиалда орходоо 8 дахин бага барилгын хэмжээнтэй байгаад, манай филиал капитальна барилгынгаа түсэбые оройдоол 45 процент дүүргэһэн байха юм. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ эрдэм ухаанайнгаа түбэй материальна баазые хүгжөөхэ хэрэгтэ урданайхиһаа ашаг үрэ ехэтэй туһаламжа үзүүлхэ гүйлта отделениин түрүүлэгшэ КПСС-эй Буряадай обкомдо хандуулһан байна.

Отделениин шиидхэгдээгүй асуудалнуудай тоодо туршалгын баазые хүгжөөлгэ ороно. Томскын, Новосибирскын, эрдэм ухаанай түбүүдтэ орходоо, бусад түбүүд, тэрэ тоодо, Буряадайшье, конструкторска, туршалга-үйлэдбэриин бааза үгы шахуу.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программын гол шухала шэглэлнүүдээр Сибириин эрдэмтэдэй дүүргэхэ зорилгонуудые табихадаа, В. А. Коптюг «Шэнэ материалнууд болон тэдэниие үйлэдбэрилгэ, болбосоруулгын технологи» гэһэн шэглэл дээрэ тогтоо. Энэ талаар композиционно материалнуудта, плазменна ба вакуумна технологидо онсо анхарал хандуулагдадаг гээшэ. Томскдо Бодосуудай тэсэмгэй бүхые шудалдаг физикын ба материаловедениин институдай дэргэдэ 1984 ондо байгуулагдаһан бүхэлдэг түрхисэнүүдэй талаар республиканска инженерно-техническэ түб хадаа Сибириин академическа эрдэм ухаанай болон РСФСР-эй арадай ажахын һалбаринуудай хоорондохиие холбодог шатань болохо зэргэтэй.

Газар дэлхэйе шудалдаг эрдэм ухаанай талаар гэбэл, ямар гол ёһонуудта. үндэһэлэн, тус тус районуудта нефтиин, газай, агрорудануудай, үнгэтэ, шухаг металлнуудай хэбтэшэнүүдэй оршодогые саашадаа бүри наринаар шэнжэлхэ шухала. Ашагта малтамал бэдэрэлгын геохимическэ, геофизическэ онол аргануудые зохёожо хэрэглэхэ ябадалда горитой анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин эмхи зургаанууд байгаалиие хамгаалгада хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлнэ. Сибириин оршон тойронхи дайдын хубилжа магад байһаниие баг-сааможалан шэнжэлхэ, арадай ажахын томо проектнүүдые экономикын талаар үндэһэлүүлхэ, һэргылэлгын нүлөө ехэтэй хэмжээ ябуулгануудые зохёон хараалха хүдэлмэри арбан хоёрдохи табан жэлдэ гол һуури эзэлхэ ёһотой. СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалда, Байгаалиин баялигуудые шэнжэлдэг Шэтын институдта байгаалиие зүбөөр ашаглалгын асуудалнууд эршэмтэйгээр хүгжөөгдэхэ болоно.

Промышленностьтэй, хүдөө ажахытай Сибириин эрдэм ухаанай түбүүдэй холбоо барисаан шухала удха шанартай. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахын тула тус тус нютагуудта туйлагдаһан харилсаа холбооной хэмжээн үшөөл хангалтагүй гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдээ. Ороной шэнэ үе шатын эрхэ байдалда общестын гэшүүн бүхэнэй коммунис үзэл бодолые бүридүүлгэдэ олониитын ажабайдалые шэнжэлдэг эрдэмтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай хэлэгдээ.

Нёдондо жэлэй үрэ дүнгүүд тушаа Ю. Д. Цветковой хэһэн элидхэл соо Буряадай филиалай эмхи зургаануудай дүүргэһэн гол хүдэлмэринүүд нэрлэгдээ.

1984 онһоо эрдэм-техникын дэбжэлтые нютагай хэмжээгээр хараалһан гүрэнэй программа гэһэн зэргэтэй «Сибирь» программын эрдэмэй соведэй заседани хамтын суглаанай урда тээ болоо. Тэндэ Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ М. В. Мохосоев, геологическа институдай лабораториие даагша Н. В. Нестерев үгэ хэлээ. М. В. Мохосоевой үгэ соо Сибириин хэбтэшэнүүдэй түүхэй эдые комплексноор болбосоруулха талаар эрдэмэй үндэһэ һууритай шэнэ программа байгуулха, мүн Байгалые хамгаалха асуудалнууд табигдаа. Н. В. Нестеров ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ онол арга зохёохо ба нэбтэрүүлхэ талаар өөрынгөө хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Мүн лэ эдэ үдэрнүүдтэ 1985 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалай геологическа институдта СССР-эй Науканудай академиин дамжуулгын Улаан туг олгогдоо гэһэн мэдээсэл ерээ.

Сибириин эрдэмтэдэй хуралдаан, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, дүтын жэлнүүдтэ хизаар нютагай эрдэм ухаанай зорилгонуудые тодорхойлоод, эрдэмэй түбүүдэй хүгжэлтын һайн болон хангалтагүй талонуудые элирүүлээ.

Б. ЖИГМЫТОВ,
«Наука в Сибири» газетын корреспондент.

Социалис оронуудаар

...Чехословакида шу... ...ые «хара алтан» ...хэрэглэдэггүй. Элшэ ...тухай эдээр баян ...оронд шулуун ...ба гэрэл үгэдэг ...дэһэн болоно. Шах... ...олон мянган хүн ...Чехословакиин ...партиин XVII съез... ...хадуургдама илал... ...ургаа. Капитальна ...нэмэжэ хэнгүй, хэ... ...тонно эрхим ...түлшэ тэдэ... ...Карьернууд бо... ...ууудта мүнөөнэй ...ргэнөөр хэрэглэхэ, ...һайнаар эм... ...доро тэдэнэр ...24 миллион шахуу ...малтадаг Ост... ...нернууд һалбариин ...гэд тоологдохол ...тоологдоно. Совет ...техникын ашаар ...желтанууд түйлагда... ...хэлэдэг. ...оргэдээ» гэһэн ...малталгын ...олон дахин ажа... ...түйлагда... ...табан жэл... ...машина бүтээгшэд ...шахтануудта бүтээ... ...машина эльгээ...

...«Болгариин Улаан ...хоёрдохи богинь хэб... ...Болгариин Нау... ...академиин олохон ...болон оршон той... ...арашалан хам... ...комитедэй, мэргэжэлтэд энэ номые бэлдэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна. НРБ-гэй газар дайда дээрэ ушардаг 157 янзын хоморой ан амитад тухай мэдээнүүд номдо оруулагдаа юм.

Болгариин ургамалай болон ан амитадай аймагай мүнөөнэй байдал тухай олониитэдэ мэдээсэхэ зорилгоор «Улаан дэбтэр» хэблэгдэбэ, гээд номой оршол соо хэлэгдэнэ. Ороной ургамалай болон ан амитадай аймагые аршалан хамгаалха үүргэтэй хэмжээнүүдые зохёоходо, ном соо үгтэһэн мэдээнүүд болон баримтанууд хараада абтаха байна.

БУХАРЕСТ. Румынида хабарай тарилгын хүдэлмэри түлэг ябуулагдана. Арад, Брашов, Муреш, Сибиу болон бусад уездүүдтэ эртын ургамалнууд таригдаа. Ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тарилгадаа һайнаар бэлдэһэн — үбэлдөө бүхы техникые заһабарилһан, таряалан дээрээ үтэгжүүлгэ гаргаһан, саһа тогтоохо хүдэлмэри хэһэн байгаа. Мүнөө жэлдэ Румыниин хүдөөгэй ажалшад 30 миллионһоо дээшэ тонно орооһо суглуулха зорилго урдаа табинхай.

ВАРШАВА. Познань хотодо нээгдэһэн «Хабар-86» гэһэн худалдаа наймаанай яармагта арадай хэрэглэмжын олон сорт янзын эд бараан харуулагдана. Хубсаһа хунар, гутал, гэрэй хэрэгсэл, зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг 1500 шахуу предприяти шэнэ бүтээлнүүдээ эндэ табинхай. Яармагта хангалгын һалбаринуудай болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд уулзажа, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэнэ.

(ТАСС).

ТАСС ХИЛЫН САНАҺАА

ДАЙ ЖҮРӨӨДЭҺЭН УРЯАНУУД

ТОКИО. США-гай оборонын министр К. Уайнбергер Сеулда үгэ хэлэхэдээ, Урда Корейн захиргаанай сэрэгэй хүсые үргэдхэхэ, «хойто зүгһөө аюул тохёолдуулагдана» гэһэн шалтагтайгаар американ сэрэгүүдые эндэ олоор барижа байха гэһэн шэнэ уряануудые гаргаба. Хоер ороной нэгэдэлые али болохоор бэхижүүлхэ гээшэ США-гай аюулгүй байдалай ашa туһада харюусаха юм гэжэ Пентагоной удамаршан тэмдэглээ.

Пентагоной удамаршын хоёр үдэрөөр Урда Корейгээр дэншэлгэ «Тим спирит-86» гэжэ американ-урда корейн сэрэгэй һуралсалтай тудалдаһан байгаа. США-гай болон Сеулай захиргаанай 200 мянга гаран сэрэгшэд тэрээндэ хабаадаба. «Тим спирит» хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ имагтал Алас-Дурна зүгтэ бэшэ, харин капиталис дэлхэйдэ эгээл ехэ һуралсал болоно. Сэрэгэй экспертнүүдэй гэршэлһэнэй ёһоор, имагтал Урда Корейн полигонууд дээрэ американ сэрэгүүд иимэ үргэн ехэ дэбисхэр дээрэ ядерна зэбсэг хэрэглэлгэтэй мүнөө үеын дай хэхэ онол аргануудые туршажа үзэхэ ...гатай байна бшуу.

ТУЙЛАЙ ЕХЭ АЮУЛТАЙ

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга туйлай ехэ аюултай юм гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр уридшалан һануулба. Ядерна дайнай һужэрэлгэ бүхы дэлхэйдэ уршаг тойбо татаха байна гэжэ тэрэ уласхоорондын харилсаанай талаар Аргентинын соведтэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Үхэлэй аюулта радиоактивна бодосууд бүхы дэлхэй дээрэ таража, бүхы амитай юумэндэ, сагай уларилда тон хангалтагүй муу нүлөө үзүүлхэ байна.

Өөһэдынгөө экономическа хүгжэлтэдэ, бусад оронуудта туһаламжа үзүүлэлгэдэ гарза хохидол ушаруулан, гүрэнүүд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада туйлай ехэ мүнгэ зөөри һомолно гэжэ Х. Перес де Куэльяр мэдүүлбэ. Тиимэһээ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга болон хүгжэлтын асуудалнуудые тон нягта холбоотойгоор хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй экономическа үри шэри тухай хэлэхэдээ, энэ асуудал гүрэнүүдэй хоорондо али алиндань адли тэгшэ бэшэ харилсаа холбооной тогтоогдодог байһанһаа дулдыдана гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь хэлэбэ.

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИ

ЖЕНЕВЭ. КПСС-эй XXVII съездэдэ зорюулагдаһан научно-теоретическэ конференци ООН-ой болон уласхоорондын бусад эмхинүүдэй Женевэдэхи отделениин дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэлгэтэ эмхиин конференц-зал соо болобо. Социалис оронуудай болон бусад социалис хараа шэглэлтэй хүгжэжэ байгаа бусад гүрэнүүдэй, мүн Африкын нэгэдэлэй эмхиин, Палестиныe сүлөөлхэ эмхиин, правительствада ородоггүй уласхоорондын бусад зарим эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

ООН-ой болон уласхоорондын бусад эмхинүүдэй Женевэдэхи отделениин дэргэдэ СССР-һээ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ М. Д. Сытенко «XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр КПСС-эй ба Совет гүрэнэй гадаадын политикын гол зорилгонууд, шэглэлнүүд» гэһэн темээр элидхэл хэбэ. Болгариин, ГДР-эй, Кубын, СРВ-гэй, МНР-эй, Венгриин, ЧССР-эй, Польшын элшэн сайдууд, түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, мүн эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө эхэнэрнүүдэй уласхоорондын лигиин түлөөлэгшэ уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар мэдээсэлнүүдые хэбэ.

ЛУАНДА. США болон расис ЮАР Анголын Арадай Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа зогсооногүй гэжэ МПЛА-Ажалай партиин түрүүлэгшэ, Анголын Арадай Республикын президент Ж. Э. душ Сантуш эндэ мэдүүлбэ.

Африкын урда хубида үүдхэжэ байдаг харата ябуулгануудаа Рейганэй захиргаан бэелүүлхын тула НРА-е сагаалса, болгохые

БУДҮҮЛИГЭЭР ХАМААРАЛСАНА

һунган шэлэһэн байгаа гэжэ тэрэ партиина эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Вашингтон болон Претори бата нэгэдэл тогтоонхой. Анголын революциин туйлалтануудые усадхахын тула Рейганэй захиргаан Преториин засагые, УНИТА-гай контрреволюционно бүлэглэлэй бандануудые НРА-да эсэргүүгээр тухирна. США дахуулнуудтаа мүнгэн һангай ба сэрэгэй туһаламжа үзүүлнэ. Тусхайлбал, танк буудаха ракетэнүүдые, «агаар-газар» гэдэг түхэлэй ракетэнүүдые бандидуудта эльгээнэ.

Эзэдэйнгээ захиралтануудые бэелүүлжэ, УНИТА-гай һүйдхэлшэд НРА-гай экономическа шухала объектнүүдтэ добтолно, амгалан тайбан хүнүүдые алана, гадаадын мэргэжэлтэдые хулгайлна.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТАЛА БАРИГШАДАЙ УУЛЗАЛГА

ГААГА. Великобританиин, ФРГ-гэй, Бельгиин, Нидерландын, Италиин ба США-гай дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй эдэбхитэдэй уулзалга Голландиин Берген-Оп-Зом хотодо болоһон уулзалгада хабаадагшад Баруун Европые американ ядерна ракетэнүүдые ниидхүүлэн табилгын талмай болголгодо эсэргүү тэмсэлдэ эб найрамдалай тала баригшад ажал ябуулгаяа нэгэдүүлхэ ёһотой. Сэрэгэй баазануудые усадхаха, хархис хэрэгүүдые зайсуулха, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй олоһон дүй дүршэлые халан абалсаха гээшэ тэдэнэй гол зорилго болоно.

«Үхэлэй баазанууд» тушаа хиналта тогтоохо гээшэ гол зорилгонуудай нэгэниинь мүн, НАТО-гай сэрэгүүдэй һуралсалай үедэ ракетэнүүдые баазануудта газар дайдаһаа гаргалгые болюулха тухай эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд дурадхана.

АЯНШАЛГАЯА ТҮГЭСХЭБЭ

ЛОС-АНДЖЕЛЕС. Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй делегациин бүридэлдэ ороһон Москвагай Катя Лычева Холбоото Штат соогуур аяншалгаяа түгэсхэбэ. Энэ эб найрамдалта ябуулгын харгы зам Лос-Анджелес хотодо дүүрэв.

Өөрынгөө орон тухай, үхибүүдэй ажабайдал тухай һонирхолтойгоор удха түгэлдэрөөр хөөрэжэ шададаг, шэнэ ханинартаяа согтой хүхюунээр, ажана тэнигглэнээр наадажа, дуулажа, хатаржа шададаг совет басагахан хоёр үдэр соо энэ хотодо байхадаа, тон удха түгэлдэрөөр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Юумэ үлөөн дуһаангүй асууха, мэдэжэ абаха дуратай репортернууд Катиин алхам бүхэниие алдангүй адаглаһан байна. Энэ һонирхолыньшье ойлгосотой. Совет делегациин США-да ерээд байха үедэ үнгэрһэн хоёр неделиин турша соо ниислэл хотын 4-дэхи һургуулиин 5-дахи классай басагаханай абари зангаар, һанал бодолоор Соведнүүдэй ороной үхибүүд тухай ойлгожо абаһан байха юм.

Һүүлшын үдэр — хахасалгын үдэр — ехэл сүлөө тухагүй байба. Эртэ үглөөгүүр Лос-Анджелесэй муниципалитедтэ уулзалга болоо. Олон тоото журналистнууд асуудалнуудые дээрэ дээрэһээнь табиба. Аяншалга тухайдаа хөөрэхэдөө, Катя хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанайнь түлөө тэдэнэртэ баяр баясхалан хүргөө. «Гэртээ бусахадаа, американецууд совет үхибүүд тухай бүри һайн ойлгомжотой болобо аабза гэжэ найданаб, — тэжэ тэрэ хэлэбэ. —Бидэнэртэ эб найрамдалай ямар үнэтэй сэнтэй байһые бултанай мэдэжэ абахысн хүсэһэн байнаб».

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

НЭГЭ ХҮН ШЭНГЕЭР...

Аха дүү Асташовуудай залуу наһан Эхэ оронойнгоо гал дүлэтэ жэлнүүдтэ үнгэрһэн юм. Михаил Прокопьевич, Наталья Анистифоровна Асташовтан 11 үхибүүтэй: найман хүбүүн — Фёдор, Илья, Иван, Андрей, Степан, Дмитрий, Тимофей, одхон Иосиф, гурбан басага хүмүүжүүлһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, эгээ ехэ Федор хүбүүн гушэн хоёртой, Тимофей арбан дүрбэтэй, Иосиф ородоол найма наһатай байгаа. Энэ үнэр баян бүлын долоон хүбүүд нэгэ хүн шэнгеэр Эхэ ороноо хамгаалгада. Федор, Илья, Иван, Андрей, Дмитрий гэгшэд Баруун фронтдо болоһон тулалдаануудта хабаадалсаһан байна.

Иван, Андрей хоёр 1941 оной хабар, мүн һарада сэрэгэй алба дахяа татагдажа, сэрэгэй нэгэ частьда хоюулаа суг алба гарахаа эхилһэн юм. Тэдэнэй сэрэгэй частиин тангариг үшөө абаагүй байтарнь, хүлеэгдээгүй дайн дэлгэрэжэ гэнтэ эхилшэн бэлэй. Дайнай бүхы аюулые дабажа гараһан Андрей Михайлович Асташов иигэжэ дурсана:

— Дайнай эхинһээ түрүүшын үдэр бидэ частьһаа гаража, баруун тээшээ шэглэбэбди. Брест—Литовскһоо дүшөөд километрэй зайда Драгичен гэжэ хотые хамгаалгын тулалдаан Иван бидэ хоёрой түрүүшын байлдаан болоһон юм. Тиихэдэ бидэ 75-дахи дивизиин мотострелкова 20-дохи полкдо сэрэгэй алба гаража байгаабди. Тэрэ үдэрһөө удаадахи гурба-дүрбэн үдэр дивизимнай Драгичен шадарай һуурин тосхонуудые хамгаалжа байлдаа. Юу хэлэхэб, хүндэ һэн..., — гэжэ ветеран хөөрэнэ.

Удаань аха дүү Иван Андрей хоёр Припять голые зубшэн суурин Петриков, Туров, Пинск хотонуудые хамгаалһан тулалдаануудта хабаадалсаһан байна. Украина, Белоруссии, удаань фашистнуудай концлагерь... Чернигов, Бобруйск, Гомель хотонуудта сэг зуурын концлагерьнуудта байһан юм. Гомельчин лагерьта түрэлдэжэ нэгэ һарада хоног баряад, поездоор Минск абашаба. Тиихэдэ манай олохон сэрэгшэд һүниин харанхые һэмбэшалан, поездhоо тэрһэдэһэн байна. Аха дүү Асташовуудые поездын ябадал дунда һүрэжэ буугаад, Минскһээ арба гаран модной зайда оршодог Дергон һууринда хүрэжэ, һарахаа үлүү сэг соо тэдэнэр партизануудые бэдэ-рээ. Тиигэжэ 1942 оной хабар партизануудай Капустинска соединениин дайшалхы отрядта ороһон юм. Тэдэнэр хоёр жэлэй туршада, 1944 оной июль һара хүрэтэр белорус партизануудтай суг фашистнуудай ара талын үргэн тэмсэлдэ хабаадалсаа.

— Хүүргэнүүдые, рельснүүдые тэһэлдэг, тагнуулда ябадаг, отожо добтолгын операцинуудта хабаададаг байгааб-ди,— гэжэ Иван Михайлович хөөрэлдөөндэ оролсоно.— 1944 оной зун Барановичи хото шадар Улаан Армиин частьнуудтай ниилээ бэлэйбди. Удаань Гомельско Суворовой орденто 96-дахи дивизиин стрелково 338-дахи полкдо орожо, хэлхеэ холбоошоноор албаяа үргэлжэлүүлээ һэмди. Варшава хүрэтэр олохон һууринуудые, хотонуудые сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаабди,— гэжэ Иван Михайлович дурсана.

1944 оной август һарада Варшава шадар Андрей Асташов хүндөөр шархатажа, аха дүү хоёрой дайшалхы харгы зам хоёр тээшээ һалаатан таһаршаһан юм.

— Госпитальдо аргалуулжа эдэгээд, 1945 оной февраль һарада түмэр замай батальондо албаяа үргэлжэлүүлхэ болобоб,— гэжэ Андрей Михайлович хөөрэнэ.— Харин Ваня гараа шархатаад, тэрэнээ эмшэлүүлжэ эдэгээд, дайнда дахинаа оролсоо һэн,— гээд Иван тээшээ харана. Тэрэнь шархатаһан тухайгаа хөөрэхэ дурагүй байжа, партизан ябаһан тухайгаа дурсана. Хэды дуратайгаар хөөрэжэ байгаашье һаань, тэрэнэй хөөрэхэ маяг соо уйдхар гашуудалай тэмдэгүүд ойлгогдоно. Эдэнэр дайшалхы олон нүхэдөө байлдаануудта гээһэн, гурбан аха, дүүнэртэез уулзаха аргагүй байһан юм.

Хүбүүдэй аха заха Федор Курска дүхэригэй гал дүлэн соогуур гаража, Берлин хүрэһэн байна. Удаан хүлеэгдэһэн Илалтын үдэрэй ойротоод байхада, танкын командир, ахалагша лейтенант Ф. М. Асташов шанга нэгэ тулалдаанда унаһан юм. Ильянь Москва хотые хамгаалалсан, 1941 ондо эрэлхэгээр унаа. Һүүлээрнь, жэл үнгэрһэн хойно Дмитрий баатарай үхэлөөр унаһан тухай хүхэ саарһан гэртэнь ерээ.

Дайнай хатуу шанга тулалдаануудта хабаадалсаһан, дүрбэн жэлэй туршада үхэлтэ тулалдаануудые соогуур гаралсаһан сэрэгшэд лэ бүрин бүтэн, амиды үлэхэ гээшын богото сэнгые һайн ойлгодог.

Аха дүү Асташовууд ехэ баатаршалга харуулжа, алдар сууда гараагүй. Зүгөөр нэгэ бүлын долоон хүбүүнэй Эхэ ороноо хамгаалһан ушар һайшаал магтаалда хүртэмөөр үльгэр жэшээтэй. Агуу ехэ Илалтые гансал ехэ полководецууд бэшэ, мүн юрын сэрэгшэд шэрээлсээ ха юм.

«Эрэлхэг зоригой түлөө», «Дайшалхы шэн габьяагай түлөө» гэһэн медальнуудта хүртэһэн И. М. Асташов Илалтын үдэрые жагсаалда угтаа. Удаань сэрэгэйнгээ алба үргэлжэлүүлээд, 1948 ондо түрэһэн Хори нютагаа бусаа һэн. Түмэр замай харгы ашаглагшаар үни удаан хүдэлөө. Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

А. М. Асташов түрүүн модошо дарханаар ажаллажа байһанаа леспромхоздо бригадираар хүдэлнэ. Табан үхибүүдые хүмүүжүүлээ. Дайлалдаһан тухайгаа арбаад ашанартаа хөөрэжэ байдаг. Дайнай һүүлээр Минск хото хоёр дахин ошожо ерээ. Нёдондо Минск хотые немецко-фашис эзэмдэгшэдһээ сүлөөлһөөр 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярта партизан байһан А. М. Асташов уригдаһан байна.

Ю. БАЗАРЖАПОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
Хориин район.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХАРЮУСАЛГАТА ШИИДХЭБЭРИ АБАХА [illegible]

Совет телевиденеэр нүхэр М. С. Горбачевой хэлэһэн үгые бүхы дэлхэйн олон миллион хүн зон айхабтар һонирхолтойгоор шагнаһан байна. Хүн түрэлтэнэй хуби заяанда тохёолдохоор забдаһан ядерна дайнай аюул зайсуулхын тулада харюусалга ехэтэй шиидхэбэринүүдые абаха сагай хүрэжэ ерээд байһан энэ үедэ юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн асуудал тэдэнэр тэрэ үгэ сооһоонь бэдэрһэн ба харюунь олоһон байха юм.

Москвада абтажа байһан һанамжануудай элирхэйлэн харуулһанай ёһоор, совет хүтэлбэрилэгшын эб найрамдал тухай һанаа зобонгёор хэлэһэн үгэнүүд бүхы түбинүүдтэ һайшаан дэмжэгдэнэ. «Дэлхэйн хүгжэлтэ хадаа уласхоорондын аюулгүй байдалай асуудалнуудта шэнэ ёһоор хандаха эрилтын табигдажа байһан шатада оронхой. Мүнөө, ядерно-космическа үе сагта үнгэрһэн сагайхяар бодомжолжо болохогүй. Һүүлэй һүүлдэ бүхы юумэн үндэһөөрөө хубиланхай гэжэ барандаа ойлгохоор болоо. Мүнөө гансахан эб найрамдал аршалан хамгаалха бэшэ, харин хүн түрэлтэнэй амиды мэндэ үлэхэ тухай асуудал табигдана» гээд тэрэ үгэ доторнь хэлэгдэнэ.

Энэ ушарһаа уламжалан, Советскэ Союз ядерна бүхы тэһэлэлгэнүүдые хорихо тушаа асуудалые дэлхэйн бүхы арадуудай гол анхаралда табинхай. Нэгэдэхеэр, энэ хадаа буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые болюулха ябадал түйлаха эгээл таарамжатай арга зам мүн. Тиимэ туршалганuудгүйгөөр ядерна зэбсэгүүдые хубилгаха ба шэнээр бүтээхын аргагүй ха юм. Хоёрдохёор, ядерна туршалгануудые үргэлжэлүүлгэ оршон тойронхи байгаалида айхабтар ехэ, магад, эсэстээ хүрэтэр үшөө хүсэд шэнжэлэгдээгүй хохидол ушаруулжа болохо. Эсэсэй эсэстэ энэ тон хүндэ хүшэр хэрэгтэ хэгдэхэ юумыень эхинһээнь захалха ушартай бологдоно. Тодорхойлогдоһон зам гаталагдаа, хамтын [illegible] олдонхой. Олохон жэлэй туршэд[illegible] уһан доро, газар дээрэ ядерн[illegible]нууд хэгдэнэгүй. Ядерна тэһэлэ[illegible]линдашье хэгдээгүй.

1985 оной августын 6-һаа эхи[illegible]гэй, мүн амгалан байдалай зорил[illegible]на бүхы тэһэлэлгэнүүдые боло[illegible] жэшээень дэмжэхэ уряатайгаар ядерна бусад гүрэнүүдтэ ханда[illegible]скэ Союзай айхабтар онсо шу[illegible] үүсхэл бүхы дэлхэй дээрэ һай[illegible] гээшэ.

Гэхэтэй хамта бүхы хүн түрэлт[illegible] шухала зорилгонуудые шиидх[illegible]рюута һаад түбэг тохёолдуул[illegible] Вашингтон хэрэгтэй бүхы юумэ [illegible]хой. Женевэдэ болоһон уулзал[illegible]гүүдые хараада абан, Советск[illegible] һайн һайхан хараа бодолой үшөө [illegible] хам болохо — байгша оной март[illegible]рэтэр ядерна тэһэлэлгээ зогсоо[illegible] Холбоото Штадуудай тэһэлэлгэ [illegible]гаа һаа, тэһэлэлгэ хэнгүй бай[illegible] саашань үргэлжэлүүлхэ гэжэ с[illegible] байна.

Эдэ бүгэдэдэ Вашингтоной [illegible] ямар юумээр харюусабаб гэхэдэ, [illegible]хан ядерна тэһэлэлгэ хээд, апре[illegible] ядерна үшөө нэгэ зэбсэг тэһэлэ[illegible] хүсэлтэй байһан тухайгаа соносх[illegible]на туршалгануудые хорихо хэр[illegible]та табиха гэһэн Вашингтоной [illegible] бүгэдэ ниитын, тэрэ тоодо Холбо[illegible]дуудта өөһэдынь хүн зоной зэбү[illegible]хэнэ.

Дайн ба эб найрамдалай онс[illegible] асуудалнуудай талаар өөрынгөө [illegible]ха гэһэн хараа шугамые хубил[illegible] саг Вашингтондо үшөө бии. Дэлх[illegible] байдал зүбөөр ойлгодог бүхы хүн[illegible] тал тиимэ юумэ хэхэ эрилтэ тэрэ[illegible]на.

СОЦИАЛИЗМ БАЙГУУЛАГШАДАЙ СЪЕ[illegible]

Болгариин Коммунис партиин XIII съезд Софида ехэ дэбжэлтын оршон байдалда боложо дүүрэбэ. Болгариин коммунистнуудай дээдын хуралдаан аха дүү оронуудай засагай хүтэлбэри барижа байһан коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай дүй дүршэлэй баялигта өөрынгөө хубитые яһала ехээр оруулба. Түүхын дабшасын мүнөө үедэ, социалис гүрэнүүдэй урда хэмжээ ехэтэй, олонхи ушарта хамтын хүсөөр бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудай табигдажа байһан, тэдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай партинуудай ашаг үрэтэй арга замуудые эдэбхитэйгээр, зохёохы ёһоор бэдэржэ байһан энэ үедэ тэрэ дүршэлынь илангаяа шухала болоно. Иимэ эрхэ байдалда баранай урагшаа дабшалгые түргэдхэлгэдэ аха дүү партинуудай хамтын ухаан бодолой, хүсэлэл оролдолгын удха шанар хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ байдаг ха юм.

БКП-гэй ЦК-гай тоосоон дотор, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Т. Живковэй, съездын делегадуудай хэлэһэн үгэ дотор Болгариин Арадай Республикын бүхы талаараа һалбаран хүгжэлгэнь эли тодоор харуулагдаа. Тэрэнэй социалис түйлалтанууд хадаа 1944 оной сентябриин мартагдашагүй үдэрнүүдтэ болгар арадай түүхэтэ замаа яаха аргагүй зүбөөр шэлэн олоһоной гэршэ болоно.

Социализм байгуулгын жэлнүүдэй үедэ Болгари экономическа талаар хүгжэлгэдөө тогтууритай үндэр дабшасануудые түйлаһан байна. 1956-һаа 1985 он хүрэтэр арадайнь ажахын гол фонднуудай үнэ сэн 10 дахинаар, ниитын ажалай бүтээсэ — 8,4 дахинаар, национальна олзо доходынь — 8 дахинаар ургаһан байна. Промышленностиин бүридэлдэ гүнзэгы хубилалта хэгдээ. Оронойнь экономикодо айхабтар һалбаринууд болохо металлурги, бүтээлгэ, химическэ промышлен[illegible] электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрию[illegible] дабшасатайгаар хүгжөөгдэнэ. [illegible]кодо, микроэлектроникодо, робо[illegible]гэдэ, бусад эд бараа үйлэдбэр[illegible]дэр дабшаса түйлагданхай. Арад[illegible] эрдэм гэгээрэлэй, соёл болбосо[illegible]жэн эрид дээшэлээ.

«Съездын трибуна дээрэһээ [illegible]гар харилсаа холбоондо үндэр[illegible] үгтэһэн, Ленинскэ Коммунис па[illegible] Советскэ Союз тухай һайн һай[illegible]нууд хэлэгдээ. Социализмын [illegible] түүхэтэ үйлэ хэрэг гэжэ [illegible] КПСС-эй XXVII съездын үрэ [illegible] уласхоорондын асари ехэ удха[illegible] байһаниинь онсолон тэмдэглэгд[illegible]хэйн социалис байгуулалтын эко[illegible] ба политическэ хүгжэлтэдэ, нии[illegible] ондоо байгуулалтатай гүрэнүүд[illegible] ёһоор зэргэ оршон ажаһууха т[illegible]нинскэ хараа шугамые бэелүүл[illegible] түрэлтэнэй аша туһада харилса[illegible]той ба амгалан тайбанаар аж[illegible] КПСС-эй XXVII съезд айхабтар [illegible] үүргэ дүүргэхэ байна», — гээд [illegible] онсолон тэмдэглээ.

Болгариин коммунистнуудай хуралдаан бии байһан бэрхэшэ[illegible] дутагдалнуудые усадхалгада, [illegible] экономическа ба политическэ [illegible] шэнэ амжалтануудые түйлаха хэр[illegible]ти ба оронoo зоригжуулан [illegible] Энэ хараа бодолынь партии[illegible] шадалые, Болгарида хүсэн түгэс [illegible] общество байгуулгын дэлисэ [illegible]рилгонуудые шиидхэжэ шадаха [illegible] элирхэйлэн харуулба.

ХАРАТА ЯБУУЛГАНЬ ХАМХАРАН ҺАЛ[illegible]

Баруун оронуудай тагнуулай албанай социалис Болгарида эсэргүүгээр эмхидхэһэн политическэ харата муухай ябуулгань урагшагүйдэн хамхаран һалаба. Гурбаһаа дээшэ жэлэй туршада «хаража үзэһэнэй» һүүлээр итальян сүүд бодото байдалыень мэдэрхэ баатай болоо: папа Иоанн II гэгшые алаха һэдэлгэ тухай хэрэгтэ ямар нэгэ «болгар мүр сараа» байгаагүй. Бодото баримтануудаар гэршэлэгдэһэн ушар байдалай урда, сүүд Болгариин эрхэтэн Сергей Антонов зэмэгүй гэһэн шиидхэбэри гаргаха баатай болоо. Тиигэжэ түрмэдэ хаагдаад байһан С. Антонов апрелиин 1-дэ эхэ орондоо бусажа ерээ.

Зэбүүн муухай энэ ушаралай түүхыень һануулая. 1981 оной майн 13-да Римэй хүн зоноор олон талмай дээрэ папын ами наһанда аюулта ушарал тохёолдоһон. Тэрэниие буудаһан турок А. Агджа гэгшэ гэм хэһэн тэрэл газартаа баригдажа, сүүдтэ үгтэһэн юм. Турциин шэнэ түхэлэй фашис организацида гансахан хабаатай байхаһаа гадна, үшөө 1979 оной февральда Турциин «Миллиет» газетын ахамад редакторые буудан алаһанаграа тэрэ полицида үнинэй мэдээжэ байһан хүн байшоо. Тэрэ газетэ хадаа Турциин шэнэ түхэлэй фашис «боро шононууд» гэһэн организациин Америкын ЦРУ-тай холбоо барисаатай байһаниие элирхэйлһэн байха юм.

Олоной нюдэн дээрэ ЦРУ-гай «нэрэ түрые» бузарлаһан тэрэ ушарал политическэ харата муухай ябуулга эмхидхэлгэдэ түлхисэ боложо үгэһэн байна. Түрүүн Агджае 1981 оной июлиин 22-то итальян сүүд тон түргөөр сүүдлэжэ, бүхы наһан соонь түрмэдэ хааха гэһэн ш[illegible] гаргажа, шажанда хэтэрмэ ех[illegible]гын үндэһөөр тэрэ гансааран г[illegible]га хээ гэжэ соносхоһон бэлэй[illegible] хүн зоной зүгһөө муу һаналгые [illegible] тулада энэ ушаралтай нэгэн [illegible] нуулай албанда хүдэлмэри хэг[illegible] һэн. Тиигэжэ «болгар мүр сар[illegible] хэрэг һанаашалагдаһан. Болгари[illegible] компаниин Римдэхи отделениин [illegible] гэм зэмэгүй хүдэлмэрилэгшэ С[illegible]вые полици барижа, түрмэдэ ха[illegible]шэ. Баруун гүрэнүүдэй буржуаз[illegible]лээр социализмда эсэргүү харат[illegible] хэмгүй үргэнөөр хэгдээ. Нэгэ[illegible] харата ябуулга эмхидхэгшэд э[illegible]лые ЦРУ-һаа холодуулхые, н[illegible]һаа, хүн зониие алаха, хюдах[illegible] гүрэнэй политика болгоһон [illegible] нуудай ябуулгые социалис [illegible] няаха, американ милитарис [illegible] Европодо абхуулхын тулада ком[illegible] эсэргүү идхалгын шууяа шурх[illegible]лэхые оролдоһон байна.

Социалис Болгаритай совет [illegible] һаналаа нэгэдэлгэ, С. Антонов[illegible]хын түлөө үнэн сэхэ бүхы хүн[illegible] сэл харата сэдьхэлээр хэгдэһэн [illegible] муухай хэрэгые панхаруутан[illegible] хүргэбэ. С. Антоновой сүлөөдэ [illegible] сэдьхэлээ ханаһан дэлхэйн оло[illegible] литическэ үзэгдээгүй муухай э[illegible] ябуулга эмхидхэһэн бүхы гэм[illegible]рүүлэн, хуулиин харюусалга[illegible] дуулха эрилтэ табина.

Г. Ш[illegible]

Хүн ба байгаали

ҺУРАГШАДАЙ ДЭМБЭРЭЛТЭ ХЭРЭГҮҮД

Прибайкалиин районой Гремячинскын дунда һургуулиин лесничество 1972 ондо эмхидхэгдэһэн түүхэтэй. Кикын оньһожоруулагдамал ой модоной бааза дээрэ байгуулагдаһан энэ лесничестводэ 50 гаран һурагша жэл бүри хүдэлдэг.

Үнгэрһэн хугасаа соо һурагшадай хүсөөр горитой хэмжээнэй ажал бүтээгдэһэн байна. Нэгэ хэдэн тоо жэшээ болгон дурдаябди. 140 гектар талмайда модон һуулгагдаа, 180 гектарта ой модон харууһалагдаа, нарһанай 1480 килограмм борбоосгой, 370 килограмм үрэ жэмэс бэлэдхэгдээ, гурбан түймэр сарагдаа...

Шэнжэлгын болон туршалгын хүдэлмэри. Лесничестводэ байгаалиин булан эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ элдэбын ан амитад, шубууд амидардаг юм. Һурагшад тэдэнэй ажабайдалые шэнжэлжэ, тусхай дэбтэр соо тэмдэглэлнүүдые хэдэг, һүүлээрнь шэмэглэгдэһэн газетэнүүдые гаргадаг болонхой. Базова ажахынгаа даабаряар «Нютагай эрхэ байдалда хуша ургуулга», «Нарһанай үрэһэ тарилгын тааруу саг болзорые тодорхойлолго» гэһэн асуудалнуудые тэдэнэр шэнжэлжэ, элдэб янзын туршалгануудые хэнэ. Шэнжэлгын болон бусад хүдэлмэриие һургуулиин биолог Вера Кирсантьевна Попова хүтэлбэрилдэг.

Хабартаа — түймэрэй аюулай дээшэлһэн сагта ой соо хүн зоной болгоомжотойгоор ябахые уряалһан плакадуудые һурагшад үлгэдэг, хуудаһануудые тараадаг. «Ой тайга манай баялиг», «Эм домто ургамалнууд ба тэдэниие суглуулгын болзор, бусад асуудалнуудаар эдир ой модошод хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг заншалтай. Үбэлдөө гүрэнэй ой соо, мүн һуурин шадархи «ногоон» хубида тэдэнэр шалгалтануудые эмхидхэдэг. Тиигэжэ ганса ой модо бэшэ, мүн иимэ амидардаг шандага, хэрмэ, үнэгэ хамгаална ха юм.

Гремячинск һуурин шадар «Дикое», «Котокель» гэжэ нуурнууд оршодог гээшэ. Тэдэниие хамгаалха зорилготойгоор «сэнхир патруль» эмхидхэгдэнхэй. 5—9 классуудай хамтадаа 29 һурагша тэдэнэй бүридэлдэ ородог. Загаһа хамгаалха талаар районно инспекциин «Дикое» гэжэ нуурые һурагшадай мэдэлдэ үгэһэн юм. Чишэ нүүлгэгдэһэн алгана, ялаагана, карп мэтын загаһадые тэдэнэр хамгаална. Тэрэшэлэн «Котокель» нуур руу гүхэреэн жэлдэ ябажа, загаһа барилгын дүрим хазагайруулһан гү, али нуурай эрье бузарлаһан ябадалнуудые элирүүлхэ гэжэ оролдодог гээшэ.

Хабарай, зунай болон намарай һаранuудта «сэнхир патруль» гэжэ отрядайхид нуур ерэжэ, эрьеыень сэбэрлэдэг юм. Тэдэнэр нёдондо 120 дахин ябахадаа, загаһа барилгын дүрим хазагайруулһан 4 ушар элирүүлэн, хуули бусаар загаһашалһан 3 хүниие бариһан байна.

Үнэтэй сэнтэй арһатай ондатра «Дикое» гэжэ нуурта 1984 ондо нүүлгэгдэн асаргадажа, яһала һайнаар нютагжаһан байна. Тэдэниие хамгалга мүн лэ һурагшадай зорилго юм. Ондатрын байха 8 бамбаахай урзанда жэл түхеэрэгдээ һэн, нёдондо тэдэнэй тоо 29 хүрэтэр олошороо. Һурагшад ондатрануудай амидардаг газарнуудаар ябахадаа, хүн зоной табижархиһан урьха, занганууудые абадаг. Тэдэнэй һайнаар харууһалһанай ашаар ондатрануудай тоо нилээд дээшэлээ.

М. БУЛДАКОВ,
эдир натуралистнуудай республиканска станциин методист.

Шэнэ кино

«222-дохи рейс»

Һүүлэй үедэ совет харагшад «политическэ фильм» гэжэ ойлгосодо нилээд дадажа байнхай. Хирэ-хирэ болоод лэ манай экрануудтаа удхаараа угаа хурса, уласхоорондын байдалай али нэгэ асуудалые дайраһан уран һайханай фильмүүд гаража, сэдьхэлыемнай хүлгөөдэг, ерээдүйн, байдал тухай үлхөө бодолнуудые эжэлүүдгүй түрүүлдэг гээшэ. Һанаад үзыт, һаяшаг «Европейская история» гэжэ фильмын удаа баһал политическэ жанрта хабаатай гээ һаа, һэжэг ажаггүй «Битва за Москву» гэһэн Юрий Озеровой нилээд тодорхойшье, баримта түгэс хоёр серитэй фильм хаража ухаан бодолоо урбуулаабди. Харин эдэ үдэрнүүдтэ хамагай анхарал татажа байгаа «222-дохи рейс» гэһэн уран һайханай шэнэ фильм ялас гэһэн хурса публицис шэнжэшьегүй һаа, ямаршье арсалтагүйгөөр тэрэ политическэ фильмүүдэй тоодо орохо гэжэ баталан хэлэхэ дүүрэн үндэһэтэйбди. Үнэхөөрөөшье, хэдэн жэлэй саада тээ Нью-Йоркдохи Кеннедиин нэрэмжэтэ аэропортдо «Аэрофлодой» асари томо лайнерай ниидэлгэ хуули бусаар һаатуулагдажа, совет эрхэтэниие США-да хүсөөр барижа байлгаха зорилготой гутамшаг һэдэлгэ хэгдээ һэм шуу. Энээн тухай тухай газетэнүүд тодорхойгоор бэшэһэн, радио болон телевидениин мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэһэн байха. Һүүлэй үедэ нилээд мэдээжэ болоһон кинорежиссер Сергей Микаэлян («Премия», «Вдовы», «Влюблен по собственному желанию» гэһэн уран һайханай фильмүүдые һанаад үзыт, тэрэл үнэн болоһон ушарые үндэһэн болгожо, өөрөө сценариень зохёоһон тухайгаа «Советский экран» журналай хоёрдохи номерто сэхэ мэдүүлээ һэн. Хэды тиигэбэшье, энэмнай уран һайханай аад, үшөө политическэ фильм болоо гэжэ яажа мартaлтайб. Хүнэй анхаралые час хахадһаа тээ үлүүтэй саг соо сүм эзэлхын тула режиссер үнэн баримта дээрэ үшөө юу хээ нэмээгээ гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Юрэдөөл, энэмнай юрын фильм бэшэ гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэе. Нэгэдэхеэр, политическэ шэнжэтэй уран һайханай фильм гэжэ мэнэ һая дурдаабди. Хоёрдохёор, фильм гол геройгүй бшуу. Гурбадахяар, эндэ нэгэшье урданай танил артистатаяа ушархагүйт. Юуб гэхэдэ, «хээрэһээ», «метро сооһоо», бусадшье газарһаа «олдоһон» хүнүүд энэ нилээд орёошье һаа, Эхэ орондоо үнэн сэхэ мэдэрэлээр гагнагдаһан, тэрээгээр халима дүүрэн совет юрын зон тухай фильмын гол рольнуудые гүйсэдхэнэ гээшэ. Тэдэнэй дунда эрдэмтэд, вахтер, спортсменүүд, модо отологшод, инженернүүд, сэрэгэй алба хаагшад, пенсионернүүд, үнгэржэ ерэхэдээ наймаалагшадшье, театрай кассиршье бии. Сергей Микаэлян иимэ «эреэг таряаг» зониие суглуулаад, уран һайханай фильм найруулан зохёохоор забдахадаа, гайтай орёо зорилго урдаа табиһанаа һайн мэдэжэ байгаа юм хаш гэжэ фильмые хараад байхадаа зүбшөөнэбди. Нэгэ самолёт соо дүүрэн хүүежэ, шууяжа, арсалдажа, тэмсэжэ байгаа эдэ бүхы хүн зомнай һүүлэй һүүлдэ үнэхөөрөөл юрын совет хүнүүд мүн гэһэн ойлгосо, эдэнэр юрэ бусын аюултай эрхэ байдалда эгээл иимээр бэеэ абажа ябаһан байха гэжэ этигэнэбди. Имагтал гансал Ирина Панинагай ролиие (энэ эгээл ехэ хэмжээнэй роль юм) лаборантка Л. Полякова зарим ушарта үнгэрүүлжэрхинэ гү гэжэ һанахаар. Гэб гэнтэ хүндэшье, һанаа зоборитойшье, сэдьхэл тамалмашье байдалда ороһон тэрэ залуу совет басаганай ухаан бодолой ёһотой мэдэрэлые гүнзэгыгөөр удхалан харуулжа, бидэниие этигүүлжэ шаданагүй гээшэ ха гэһэн һэжэг түрэнэ. Зүгөөр, тэрэниие тойрожо байгшад, элдэб мэргэжэлтэд, элдэб хэрэгээр США ошоһон хүнүүд һанал бодолоо нэгэдэн, Ирина Панинае, совет самолёдоо хамгаалхаар бэлэн байһанаа хурсаар элирхэйлнэ. Тэдэндэ ондоо юуншье хэрэггүй гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Һүүлэй һүүлдэ совет агаарай лайнерай сэнхир огторгой өөдэ дэгдэхэдэ, тэдэнэй нюур шарайе хараһан һайт: ёһотойл түйлагдаһан илалтынгаа баяраар билтарма дүүрэн байха лэ! Манай һанахада, иимэ олон мэргэжэлтэй, харал бо-[illegible]

Тус фильмын [illegible]тада оператор Сергей Астаховой габьяа ехэ гээд һанагдана, юуб гэхэдэ, хоёр башыхан, али бүхы талаһаа хизааргагдаһан талмай дээрэ гансал самолет соо тэрээн тойрон иимэ орёо сценэнүүдые буулгаха, тэрэ мүртөө хүн бүхэнэй шэг шарайн хубилсые, хүдэлөөе нэгэ зэргэ дамжуулха гээшэ бэлэн бэшэ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай соносхоһоной ёһоор 1986 омнай Эб найрамдалай уласхоорондын жэл боложо, түүхэдэ ороxонь гээшэ. Тиимэһээл жэлэй эхинһээ хойшо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн мэдүүлгэ, Совет правительствын ябуулжа байгаа тэмсэл бүмбэрсэг дэлхэймнай амгалан ерээдүйн аша туһада зорюулагданхай гэжэ һайн мэдэнэбди. Тиихэдэ 1986 оной эхин дээрэ совет экранууд дээрэ гараһан шэнэ уран һайханай фильм эдэл шиидхэгдээгүй зарим хурса булангуудые дайраһан тула олон миллион харагшадай зүрхэ сэдьхэл хүлгүүлхэ ёһоороо хүлгүүлнэ бшуу. Нүгөө талаһаа, фильм соо илангаяа этигэмэ тодоор тэдэл совет хүнүүдэй амгалан ажабайдал тээшэ эрмэлзэнги хүсэл бодол, нугаршагүй абари зан харуулагданхай. Сергей Микаэлянай фильм дабтагдашагүй энэл талаараа хүсэтэй гэжэ һанагдана. Гурбадахяар, [illegible] «Ленфильм» студида буулгагдаһан [illegible]

А. ЖАЛСАНОВ.

Спорт

ЭРХИМҮҮД ТОДОРОО

Аяншалагшадай «Улаан-Үдэ» гэжэ баазада һурагшадай дунда шатараар республикын профсоведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ.

Нааданай гурбадахи уулзалгын эхиндэ Улаан-Үдэ хотын 7-дохи, 35-дахи һургуулинуудай һурагшад Валентин Захаров Володя Дашинимаев хоёр тэнсэһэн байгаа. Дашинимаев удаадахи уулзалгануудаа һүбэлгэн бэрхээр үнгэргэжэ, 41-дэхи һургуулиин Саша Намдыковые, Железнодорожно техникумэй һурагша мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Владимир Седовые, 35-дахи һургуулиин Эрдэм Пурбуевые шүүһэн, Геннадий Шабагановтай тэнсэһэн байгаа.

Володя Дашинимаев һүүлшынгээ — наймадахи уулзалгада 33-дахи һургуулиин 7-дохи классай һурагша мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ эхилһэн Александр Квашнинтай наадаха болобо. Эндэ Дашинимаев тэнсээл һаа, түрүү һуурида гараха байба. Нааданай һүүл тээ Квашнин буруу ябадал хэжэ, нүгөөдэдөө шүүгдэхэ баатай болоо.

Шатараар профсоведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэһэн нааданда шалгарһан Володя Дашинимаев чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Удаадахи хоёр һууриие Витя Косяков, 35-дахи һургуулиин Эрдэм Пурбуев гэгшэд эзэлээ.

Басагадай дундаһаа Улаан-Үдын 14-дэхи һургуулиин 6-дахи классай һурагша Настя Агафонова һүбэлгэн бэрхээр наадажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хоёрдохи һууриие 33-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Дарима Гурожапова эзэлээ. Түгэсхэлэй наадан дээрэ Дарима Агафоновада шүүгдэһэн байна.

Хүдөөгэй һурагшад сооһоо Шэнэ-Бэрээнэй дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Света Третьякова шалгаржа, мүн лэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Л. ГАРМАЕВА,
РСФСР-эй категориин судья.

Һонюуша хоёр. — М. МАРТИНСОНОЙ фотоэтюд.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» мартын 30-да үнгэргэгдэһэн 13-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени соголбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 1.523.577 билет ороо. Зургаан номер (1 карточка) таалан хүнүүд — 10.000 түхэриг, табан номер (99 карточка) таагшад — 977 түхэриг, дүрбэн номер (4.770 карточка) таалан хүнүүд — 28 түхэриг, гурбан номер (72.257 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 8.265.315 билет ороо. Табан номер (23 карточка) таагшад — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (5.196 карточка) таалан хүнүүд — 159 түхэриг, гурбан номер (177.661 карточка) таагшад 8 түхэриг абаха.

Спортлотонуудай 13-дахи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 14-һөө майн 14 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

«ПРАВДА БУРЯТИИ»

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. Агропромой звенонуудта. «Зорилгоёо бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ»—Л. Лабаровагай статья. «Гэр бүлын хамтын подряд» — Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. Марксистско-ленинскэ һуралсал. «Эрдэм мэдэсээ ажал хэрэгтээ нэбтэрүүлхэ» — Н. Мокровой статья. Эдеэ хоолой программа: ашаг үрын нөөсэнүүд. «Үндэр баян ургасын эшэ үндэһэн» — В. Осиповой статья. Таниие ямараар хан-ганаб? «Бодото хэрэг дээрэ» —С. Яблочкинагай корреспонденци. «Правда Бурятии» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр. «Бэшэгэй толилогдоогүйшье һаа»—суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Правда Бурятии» газетын почто»—тематическа хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хани барисаанай замаар»—ТАСС-ай фото-мэдээсэл. Уласхоорондын шэнжэлэл. Улаан-үдынхидэй анхаралда. «Хүн зонһоо түүхэй эд худалдан абалгын гурим»—мэдээсэл.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45—«Спорт долоон хоног соо». 10.15—К. Симонов. «Русский вопрос»—зүжэг. 12.55—Шэнэ һонин (13.00 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.45—Баримтата фильмүүд. 16.55—Литвагай ССР-эй Гүрэнэй «Летува» гэһэн хатарай габьяата академическэ ансамблиин концерт. 17.20—Мультфильм. 17.30—СССР-эй арадай багшатай залуу багшанар уулзаха. 18.25—Космонавтикын үдэртэ баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.45—Шэнэ һонин (буряадаар). 19.00—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ»—хүдөөгэй ажалшадта программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.20—«Мой друг Иван Лапшин»—уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Дэлхэйн һонинной дээжэһээ». 23.25—«Спорт долоон хоног соо». 23.55—Поэт Сергей Орлов тухай дамжуулга. 00.25—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Хүгжэм. 4-дэхи класс. 10.05, 14.15—Француз хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. 11.35, 12.40—Хүгжэм. 1-дэхи класс. 11.55—Баримтата фильм. 12.10—«Шатарай һургуули». 13.05—Физикэ 9-дэхи класс. 13.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 14.05 — Геометри багашуулда. 14.45—А. П. Чехов. «Дядя Ваня». 15.30—Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 16.00—«Ассоль» — уран һайханай фильм. 17.05—Шэнэ һонин. 18.45—[illegible] выставкэ». 19.15—[illegible] ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.4[illegible] атомтай зэргэлэ[illegible] очерк. 19.55—Со[illegible]

Москва. 20.00—[illegible] —«Москва». Кин[illegible]

Улаан-Үдэ. 20.2[illegible] тан»—киножурнал «Налькут»—филь[illegible]

Москва. 21.0[illegible] нойрсогты, багш[illegible] Уласхоорондын [illegible] 22.00—«Время». [illegible] бег». С. П. Коро[illegible] наһан тухай уран фильм.

Редакт[illegible]
Р. Б. ГА[illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы партийной жизни —2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-03452. Заказ № 82. Индекс 04609